

**مالیات بر ارزش افزوده طلا:
آسیب شناسی وضعیت موجود و راهکارهای پیشنهادی**

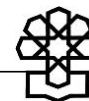
معاونت پژوهش‌های اقتصادی
دفتر: مطالعات مالیه عمومی و توسعه مدیریت

کد موضوعی: ۲۳۰
شماره مسلسل: ۱۷۳۱۴
آذرماه ۱۳۹۹

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۵	۱. وضعیت صنعت طلا در کشور
۶	۱-۱. محصولات بازار طلا
۱۱	۱-۲. بازیگران صنعت طلا
۱۵	۲. تجربه کشورهای مختلف
۱۷	۳. پیشنهادهای سیاستی
۱۸	۳-۱. راهکار لایحه مالیات بر ارزش افزوده
۱۹	۳-۲. معافیت طلای سرمایه گذاری
۱۹	۳-۳. معافیت اصل طلا و اخذ مالیات از اجرت و سود
۲۰	۳-۴. راهکار پیشنهادی مجلس شورای اسلامی
۲۱	جمع بندی
۲۲	پیوست
۳۰	منابع و مأخذ

مالیات بر ارزش افزوده طلا: آسیب شناسی وضعیت موجود و راهکارهای پیشنهادی

چکیده

طی سال‌های گذشته طلا و مصنوعات آن یکی از کالاهای مهمی بوده است که فرایند قانونگذاری و وصول مالیات بر ارزش افزوده از آن با چالش‌ها و مقاومت‌هایی همراه بوده است. طبق قانون آزمایشی مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۳۸۷ فروش طلا و مصنوعات آن مشمول نه درصد (۹٪) مالیات بر ارزش افزوده می‌شود یعنی در هر فاکتور فروش، مالیات مذکور با نرخ استاندارد ۹٪ به اصل طلا همراه با اجرت ساخت و سود آن تعلق می‌گیرد. برخی بر این باور بودند که ماهیت کالای طلا با سایر کالاها متفاوت است که این امر به دلایل مختلفی نظیر سرمایه‌ای بودن اصل طلا، تولید کارمزدی (استفاده از طلای امانت گرفته شده) و ... باز می‌گردد. به بیان دیگر در این نگاه، طلا کالایی سرمایه‌ای است که بدون تغییر ماهیت، به‌طور مستمر بین خریداران و فروشندگان دست به دست می‌شود و در هر دور چرخش، صرفاً به میزان اجرت آب کردن و ایجاد مصنوعات جدید، ارزش جدید خلق می‌شود. هنگامی که کل طلا مشمول مالیات شود، از یک مقدار طلای مشخص، بارها و بارها مالیات اخذ می‌شود که در این صورت معادل ارزش طلای اولیه و یا حتی بیش از آن، مالیات بر ارزش افزوده وصول می‌شود. دولت با پذیرش ضمنی استدلال‌های مذکور، برای اصلاح قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۳۸۷ و کاهش اعتراض به نحوه مالیات‌ستانی از طلا اظهار داشت که نرخ مالیات بر ارزش افزوده طلا و مصنوعات آن از ۹ درصد به ۳ درصد کاهش یابد (راهکاری که در سال ۱۳۹۵ برای اصلاح قانون مالیات بر ارزش افزوده در لایحه دائمی کردن قانون مالیات بر ارزش افزوده ارائه کرد) لکن همچنان مبتنی بر این راهکار اصل طلا مشمول مالیات با نرخ ترجیحی خواهد بود.

در بازار طلا و جواهر دو نوع مخالفت از سوی بازیگران و ذی‌نفعان آن با مالیات بر ارزش افزوده ابراز می‌شود. بخش عمده‌ای از ذی‌نفعان بازار طلا و جواهر با توجه به استدلال‌های فوق و همچنین نحوه تشخیص و رسیدگی سازمان امور مالیاتی با مالیات‌ستانی در صنعت طلا و جواهر مخالفت می‌کنند و عده‌ای نیز ممکن است به دلیل گسترش شفافیتی که اجرای نظام مالیات بر ارزش افزوده در طول زنجیره بازار طلا و جواهر ایجاد می‌کند به مخالفت با آن می‌پردازند زیرا در این صورت میزان عملکرد و درآمد آنها مشخص شده و باید مالیات عملکرد بیشتری پرداخت کنند.

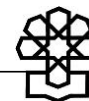
در حال حاضر براساس قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۳۸۷ علاوه بر آنکه اصل ارزش طلا

و اجرت و سود آن مشمول مالیات با نرخ استاندارد یعنی ۹ درصد می‌شود، تفاوتی میان کارکردهای مختلف طلا (طلای سرمایه‌گذاری و طلای زینتی) وجود ندارد. براساس مصوبه اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۹ صحن علنی مجلس شورای اسلامی (در انتظار تأیید شورای نگهبان) معافیت اصل طلا از مالیات بر ارزش افزوده، منوط به عضویت کلیه مؤدیان زنجیره تولید و فروش طلا و جواهر در سامانه مؤدیان موضوع قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان مصوب سال ۱۳۹۸، صدور فاکتور الکترونیکی و درج ارزش اصل طلا در هر فاکتور (کنترل و رهگیری اصل طلا در معاملات و مبادلات) است و در این حالت صرفاً اجرت ساخت و سود مشمول مالیات بر ارزش افزوده خواهد شد. مبتنی بر راهکار مجلس شورای اسلامی که از سوی صنف طلا و جواهر مورد حمایت قرار گرفته است، تنها در صورتی اصل طلا معاف از مالیات بر ارزش افزوده خواهد شد که فروشندگان طلا و جواهر اقدام به ثبت کلیه خریدها و فروش‌های خود در سامانه‌های سازمان امور مالیاتی کنند و ارزش اصل طلا را در فاکتورهای فروش به صورت جداگانه درج نمایند و همچنین در صورت تخلف از اجرای آن، معادل ۹ درصد از ارزش اصل طلا به عنوان جریمه از فروشنده طلا و جواهر اخذ خواهد شد. در این راهکار علاوه بر آنکه دغدغه حاکمیت مبنی بر شفافیت در بازار طلا و جواهر تا حدودی مرتفع می‌شود، مشکلات فعالان اقتصادی شاغل در بخش رسمی بازار طلا و جواهر نیز حل می‌گردد.

مطالعه تجربه سایر کشورها نشان می‌دهد که در بسیاری از موارد مفهومی به نام طلای سرمایه‌گذاری تعریف شده و آن را از پرداخت مالیات معاف کرده‌اند. با توجه به تجربه سایر کشورها و همچنین وضعیت فرهنگی و اقتصادی کشور ما، مشمول نرخ صفر کردن شمش طلا و اخذ مالیات با نرخ استاندارد از سایر اجزای طلای زینتی (اجرت و سود) می‌تواند به افزایش شفافیت و حتی افزایش وصولی‌های سازمان امور مالیاتی در بلندمدت کمک کند. البته لازمه اجرای کارآمد و کامل این راهکار، استقرار طرح جامع مالیاتی به منظور مقابله با فرار مالیاتی و اجرایی شدن سامانه مؤدیان است که در آن نهاده‌ها و ستانده‌ها ثبت شده و قابلیت بررسی متقابل وجود داشته باشد. در واقع در صورت تأیید اصالت شمش طلا در سامانه مذکور، این نهاده مشمول نرخ صفر خواهد بود. توجه به این نکته ضروری است که اجرای این روش به تنهایی راهگشای تمام مشکلات این صنف، افزایش شفافیت فعالیت آن و کاهش قاچاق نبوده و اقدامات مکمل دیگری نیز ضروری است.

مقدمه

مالیات در بسیاری از کشورها به‌عنوان مهم‌ترین و اصلی‌ترین منبع تأمین درآمد دولت به حساب می‌آید. روش‌های مختلفی برای اخذ مالیات از مردم و یا فعالان اقتصادی وجود دارد. مالیات بر مصرف کالا و خدمات یکی از متداول‌ترین پایه‌های مالیاتی است که خود انواع متعددی نظیر مالیات بر فروش در حلقه آخر، مالیات بر ارزش افزوده و ... دارد. فراگیرترین روش مالیات‌ستانی مبتنی بر مصرف که در حال حاضر

در بیش از ۱۷۰ کشور دنیا مورد استفاده قرار می‌گیرد، مالیات بر ارزش افزوده است. هرچند که در مالیات بر ارزش افزوده، مالیات در طول زنجیره‌های تولید از تولیدکنندگان کالا و ارائه‌دهندگان خدمت اخذ می‌شود، اما در نهایت به مصرف‌کننده اصابت کرده و در صورت اجرای مناسب، بار مالیاتی آن بر فعالان اقتصادی تحمیل نمی‌شود، زیرا مالیات پرداختی در هر مرحله از زنجیره تولید و یا ارائه خدمت (مالیات خرید) از مالیاتی که در مرحله بعد از خریدار کالا و خدمت اخذ می‌شود، کسر خواهد شد. علاوه بر کارکرد درآمدی مالیات بر ارزش افزوده، یکی از ویژگی‌های مهم این پایه مالیاتی، ارتقای شفافیت در زنجیره تولید و عرضه کالا و خدمات در جامعه است که نتیجه آن افزایش شفافیت در فعالیت‌های اقتصادی و جلوگیری از فعالیت بخش غیررسمی، قاچاق و فرار مالیاتی است. به دلیل ماهیت این پایه مالیاتی که ارتباط مستقیم و گسترده‌ای با تمامی بازیگران مختلف همه بازارها دارد و همچنین به دلیل سازوکار خودکنترلی نظام مالیات بر ارزش افزوده که در آن کلیه فعالان اقتصادی در هر یک از حلقه‌های زنجیره تولید و توزیع کالا و خدمات را به یکدیگر مرتبط می‌سازد (به بیان دیگر تأیید اعتبار مالیاتی فعالان اقتصادی و یا تعیین میزان مالیات متعلقه آنها منوط به اظهار فروش و یا خرید حلقه‌های قبلی و بعدی عرضه کالا و خدمات است)، فرایند قانونگذاری در آن چالش‌های اساسی داشته است.

طی ۱۱ سالی که از اجرای قانون موقت مالیات بر ارزش افزوده می‌گذرد، چالش‌ها و مشکلات فراوانی در حوزه اجرا وجود داشته است. یکی از این چالش‌ها، اعتراض اصناف مختلف به نحوه اخذ مالیات بر ارزش افزوده از آنهاست. اما در این بین، **اعتراضات در حوزه طلا و جواهر بروز بیشتری نسبت به سایر کسب و کارها داشته است.** به نظر می‌رسد این امر از چند عامل می‌تواند نشئت بگیرد. بخشی از این اعتراضات به دلیل مشکلاتی است که برای تولیدکنندگان این حوزه با اخذ مالیات بر ارزش افزوده به وجود آمده است. بخش دیگری از این اعتراضات نیز ناشی از تفاوت ماهوی طلا با سایر کالاهای و یا رسیدگی و تشخیص نامناسب ممیزان مالیاتی در خصوص مالیات بر ارزش افزوده متعلق به فعالان اقتصادی صنف طلا و جواهر است. البته بخشی دیگر را می‌توان به عدم تمایل برخی فعالان این حوزه به شفاف‌سازی عملکرد خود نسبت داد.

به‌طور کلی چالش‌ها و مشکلات مالیات بر ارزش افزوده در بخش طلا را می‌توان در دو حوزه نظری و عملی مورد بررسی قرار داد.

۱. در حوزه نظری این سؤال وجود دارد که آیا باید به ذات (اصل) طلا مالیات تعلق بگیرد یا خیر؟ به عقیده فعالان بخش طلا، این کالا ماهیت سرمایه‌ای داشته و در طول زمان ارزش آن کمتر دچار تغییر می‌شود. این موضوع در ایران با توجه به فرهنگ حاکم در بین مردم در استفاده از طلا و جواهر به‌عنوان کالای سرمایه‌ای نمود بیشتری نیز دارد. بنابر استدلال برخی از کارشناسان و یا فعالان این حوزه، با توجه به رفتاری که نسبت به برخی از کالاهای سرمایه‌ای دیگر مانند املاک و مستغلات صورت می‌گیرد و

مالیات بر ارزش افزوده به آنها تعلق نمی‌گیرد، باید در معاملات مربوط به طلا و جواهر تنها از اجرت و سود طلا و جواهر مالیات بر ارزش افزوده اخذ شود و اصل آن از پرداخت مالیات معاف گردد. براساس دیدگاه مقابل، طلا کالا محسوب می‌شود و باید مانند سایر کالاها مشمول مالیات بر ارزش افزوده شود. بر این اساس اگر قرار باشد به دلیل سرمایه‌ای بودن طلا، این کالا از مالیات بر ارزش افزوده معاف باشد، بسیاری از کالاهای دیگر نیز به دلیل داشتن خاصیت سرمایه‌ای، باید معاف از مالیات بر ارزش افزوده شوند. بنا بر استدلال این گروه، به هر حال افرادی که اقدام به خرید طلا و جواهر می‌کنند، آن را مورد استفاده قرار داده و به‌عنوان یک کالا مصرف می‌کنند؛ هر چند ارزش ذات آن کاهش پیدا نکند.

یکسان نبودن رفتار کشورها نسبت به مالیات بر ارزش افزوده در بخش طلا حاکی از آن است که این سؤال پاسخ مشخصی نداشته و تصمیم‌گیری در مورد این موضوع به عواملی از جمله شرایط فرهنگی و اجتماعی یک کشور و میزان نفوذ و قدرت گروه‌های موافق و مخالف بستگی دارد. البته در بسیاری از کشورها رفتار متفاوتی با کاربرد سرمایه‌گذاری طلا نسبت به کارکرد مصرفی صورت گرفته است.

۲. در حوزه عمل اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده با چالش‌های جدی مواجه بوده است. این چالش‌ها هم اعتراضات بخشی از فعالان صنعت طلا و جواهر و یا خریداران (مردم) را در پی داشته و هم باعث ورود نهادهای نظارتی حاکمیتی در این حوزه شده است. برخی از فعالان بخش طلا و نهادهای رسمی مانند ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز و وزارت صنعت، معدن و تجارت بر این باورند که اخذ مالیات بر ارزش افزوده از طلا باعث افزایش قیمت آن شده و در نتیجه تمایل برای واردات نهاده اصلی آن یعنی شمش طلا به صورت غیررسمی و قاچاق افزایش پیدا کرده است. هر چند اخذ مالیات نیز می‌تواند یکی از عوامل تشدیدکننده قاچاق طلا باشد، اما به نظر می‌رسد موارد دیگر مانند عدم تمایل برخی از فعالان اقتصادی برای شفافیت فعالیت‌های خود و عدم پرداخت مالیات عملکرد و همچنین عدم وجود شناسنامه مشخص برای شناسایی و رهگیری این کالا در طول زنجیره تولید نقش مؤثری در قاچاق شمش و مصنوعات طلا دارند. عدم شفافیت در واردات شمش طلا یا مصنوعات آن به حلقه‌های بعدی زنجیره ارزش افزوده در بخش طلا نیز سرایت کرده و در نتیجه امکان اخذ مالیات از خرده‌فروشان دشوار می‌شود (زیرا مبدأ اصل طلای آنها از بخش غیررسمی تهیه شده و امکان ثبت اطلاعات فروشنده وجود ندارد)؛ خرده‌فروشان عمدتاً در حلقه قبل مالیاتی پرداخت نکرده‌اند و تمایل چندانی برای اخذ مالیات از مصرف‌کنندگان نهایی ندارند. در این بین خرده‌فروشانی که قانون را رعایت کرده و اقدام به اخذ مالیات از مصرف‌کننده می‌کنند، عملاً محصول خود را با قیمت بیشتری نسبت به سایر خرده‌فروشان مصنوعات طلا و جواهر عرضه می‌کنند و بدین ترتیب با کاهش تقاضا روبه‌رو خواهند شد. سایر خرده‌فروشان نیز دو راهکار را در پیش می‌گیرند. عده‌ای از آنها مالیات بر ارزش افزوده را از مصرف‌کننده نهایی اخذ کرده و به سازمان پرداخت نمی‌کنند. دسته دوم نیز مالیات را از مصرف‌کننده دریافت نکرده و به تبع آن مالیاتی

نیز پرداخت نمی‌کنند. عدم شفافیت و قاچاق در کنار یکدیگر، باعث انتقال بار مالیاتی به تولیدکنندگان داخلی و متضرر شدن آنها می‌شود. زیرا تنها بخشی از حلقه‌های زنجیره که دسترسی به آنها آسان بوده و میزان فعالیت آنها تقریباً مشخص است، تولیدکنندگان هستند. برخی از خرده‌فروشان بازار طلا و جواهر به دلیل آنکه امکان خرید و فروش مصنوعات طلای قاچاق را دارند، در بخش غیررسمی فعالیت می‌کنند تا در چنین شرایطی تکالیف مالیاتی خود را مبنی بر ارائه اظهارنامه و یا دریافت و پرداخت مالیات بر ارزش افزوده، انجام ندهند. بنابراین از آنجایی که تولیدکنندگان داخلی طلا و جواهر مکلف به رعایت قانون و مطالبه مالیات بر ارزش افزوده از خریداران (خرده‌فروشان) هستند، برخی از خرده‌فروشان ترجیح می‌دهند که از تولیدکنندگان داخلی طلا و جواهر خرید نکرده و از بخش غیررسمی (قاچاق) مصنوعات طلا را خریداری نمایند که همین امر منجر به تضعیف بخش رسمی تولید طلا و جواهر خواهد شد. این چرخه معیوب به گونه‌ای عمل می‌کند که اولاً فعالیت‌های صورت گرفته در آن شفاف نیست، ثانیاً درآمد سازمان امور مالیاتی از این بخش بسیار کمتر از حد پیش‌بینی شده خواهد بود و ثالثاً بیشترین هزینه این چرخه معیوب را تولیدکنندگان و خرده‌فروشان می‌پردازند که به صورت قانونی عمل می‌کنند.

در این گزارش سعی شده است راهکارهای برون‌رفت از وضعیت موجود با اهدافی نظیر شفاف شدن فعالیت‌های این صنف، حمایت صحیح از تولیدکنندگان داخلی و کاهش قاچاق در این حوزه از طریق اصلاح قانون مالیات بر ارزش افزوده ارائه شود. به همین منظور در ابتدا به بررسی وضعیت موجود صنعت طلا در کشور پرداخته شده و بازیگران اصلی بازار طلا تبیین می‌شوند. نقش اساسی بنکداران در چرخه تولید طلا و لزوم شفاف‌سازی معاملات صورت گرفته توسط آنها در این بخش بررسی می‌شود. سپس رویکرد کشورهای مختلف نسبت به اخذ مالیات بر ارزش افزوده از اصل طلا و همچنین مصنوعات و جواهرات بررسی می‌شود. در همین قسمت تعریف طلای سرمایه‌گذاری ارائه شده و به رویکرد کشورها نسبت به این بخش از صنعت طلا پرداخته می‌شود. در نهایت راهکارهای پیشنهادی برای اصلاح قانون مالیات بر ارزش افزوده که به بهبود شرایط موجود کمک خواهند کرد و در مجلس شورای اسلامی مصوب گردید، ارائه می‌شوند. بدیهی است اصلاح قانون مالیات بر ارزش افزوده به تنهایی نمی‌تواند راهگشای همه مشکلات مذکور باشد و مجموعه‌ای از اصلاحات در حوزه‌های مختلف نیاز است تا بتوان به اهداف اشاره شده دست پیدا کرد.

۱. وضعیت صنعت طلا در کشور

برای شناسایی منشأ مشکلات و چالش‌های موجود در صنف طلا لازم است ساختار بازار طلا تبیین و نقش هریک از بازیگران آن مشخص شود. صنعت طلا را از دو جنبه بازار محصولات و بازیگران آن می‌توان بررسی کرد. از مهم‌ترین چالش‌های موجود در صنعت طلا که قانونگذاری در این حوزه را با چالش روبه‌رو می‌کند، عدم شفافیت است. یکی از پیامدهای این موضوع، فقدان آمار و اطلاعات رسمی از حجم مبادلات سالانه

صورت گرفته در بخش‌های مختلف این صنعت است. بنابراین آمارهایی که در این گزارش ارائه می‌شوند، غیر از موارد جزئی (مانند واردات رسمی که در مبادی گمرکی ثبت می‌شوند) منبع رسمی نداشته و براساس گزارش‌های میدانی و تخمین دستگاه‌های نظارتی و ذی‌نفعان این صنف ارائه شده است.

۱-۱. محصولات بازار طلا

محصولات عرضه شده در بازار طلا را می‌توان در سه دسته کلی شمش، سکه و مصنوعات تقسیم‌بندی کرد.

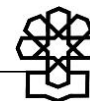
الف) شمش طلا

برای شمش طلا حداقل سه کارکرد متفاوت را می‌توان متصور شد. از یک سو شمش طلا به‌عنوان نهاده اصلی محصولات عرضه شده در بازار طلا و جواهر شناخته می‌شود. از طرف دیگر به‌دلیل آنکه ارزش نسبی آن در طول زمان تغییر چندانی نمی‌کند، یک کالای سرمایه‌ای نیز محسوب می‌شود؛ هرچند هزینه نگهداری آن بالاست. کارکرد سوم شمش طلا که در راستای وظایف حاکمیتی بانک مرکزی می‌باشد، تأمین ذخایر طلای بانک مرکزی است. این محصول از سه کانال عرضه می‌شود. عرضه به‌وسیله بانک مرکزی، واردات صرفاً از طریق گشایش اعتبار اسنادی دیداری و با ارز متقاضی و درنهایت واردات از طریق بخش غیررسمی و قاچاق سه روشی هستند که شمش از طریق آنها وارد چرخه بازار طلای کشور می‌شود. اما براساس لایحه پیشنهادی دولت در مورد مالیات بر ارزش‌افزوده شمش طلا، در اخذ مالیات از دو روش واردات رسمی و قانونی رویه یکسانی در پیش گرفته نشده است. طبق لایحه مالیات بر ارزش‌افزوده، واردات شمش طلا از طریق بانک مرکزی از پرداخت مالیات بر ارزش‌افزوده معاف می‌باشد. به بیان دیگر واردات شمش طلا توسط سایر اشخاص حقیقی و حقوقی مشمول مالیات بر ارزش‌افزوده است، اما واردات آن توسط بانک مرکزی معاف است. به‌نظر می‌رسد این تصمیم در چارچوب حمایت از بانک مرکزی برای اجرای وظایف حاکمیتی خود گرفته شده باشد. اما توجه به این نکته ضروری است که بانک مرکزی از شمش طلا فقط برای تنظیم پایه پولی بهره نمی‌برد و ساخت سکه نیز از دیگر کارکردهای مورد استفاده شمش توسط این نهاد است.

ادعای بانک مرکزی این است که طبق قانون این نهاد وظیفه تنظیم‌گری بازار طلا را برعهده دارد و بنابراین عرضه سکه به بازار طلا نیز وظیفه حاکمیتی محسوب شده و لذا نهاد آن باید معاف از مالیات بر ارزش‌افزوده باشد که این موضوع از دو منظر قانونی و اقتصادی قابل بررسی است. از منظر قانونی طبق بند «ه» ماده (۲) قانون پولی و بانکی کشور^۱، مقررات مربوط به ورود و صدور طلا، به پیشنهاد رئیس بانک مرکزی و تصویب هیئت وزیران تعیین می‌شود. بند «د» ماده «۱۱» همین قانون^۲ نیز نظارت بر

۱. مقررات مربوط به ورود و صدور طلا و نقره به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی ایران و موافقت وزیر دارایی و تصویب هیئت وزیران تعیین می‌شود.

۲. بانک مرکزی ایران به‌عنوان تنظیم‌کننده نظام پولی و اعتباری کشور موظف به انجام وظایف زیر می‌باشد: نظارت بر معاملات طلا و تنظیم مقررات مربوط به این معاملات یا تصویب هیئت وزیران.

معاملات طلا و تنظیم مقررات بازار را از وظایف بانک مرکزی می‌شمارد. بند «۴»^۱ و بند «۱۱»^۲ ماده (۲) قانون عملیات بانکی بدون ربا، به ترتیب نظارت بر معاملات طلا و انجام معاملات آن را در حیطه وظایف نظام بانکی تعریف کرده‌اند. بنابراین از حیث قانونی، بانک مرکزی وظیفه تنظیم بازار طلا از طریق تعیین مقررات را برعهده دارد. هر چند انجام معاملات از جمله وظایف بانک مرکزی و نظام بانکی به حساب آمده، اما ابزاری که برای تنظیم بازار برای آن ذکر شده است، وضع قوانین و مقررات و نه دخالت مستقیم در بازار بوده است. از دیدگاه اقتصادی نیز، شیوه درست مداخله بانک مرکزی به‌عنوان یک نهاد حاکمیتی و تنظیمگر، نه از طریق دخالت مستقیم و افزایش عرضه سکه و سایر محصولات مشابه، بلکه به‌صورت غیرمستقیم و از طریق تنظیم مقررات مناسب است.

برخلاف بانک مرکزی سایر بخش‌ها برای واردات شمش طلا باید ۹ درصد مالیات بر ارزش افزوده روی شمش وارداتی به‌علاوه هزینه انتقال ارز و هزینه‌های مالی پرداخت کنند لذا حداقل ۹ درصد بار مالی اضافی را نسبت به رقیب دولتی خود خواهند داشت. البته از ابتدای سال ۱۳۹۶ صنف طلا هم مانند بانک مرکزی از پرداخت ۴ درصد حقوق ورودی گمرک معاف شده‌اند.

به‌نظر می‌رسد در حوزه قانونگذاری مالیات بر ارزش افزوده، واردات شمش به‌عنوان ذخایر طلای بانک مرکزی (و نه واردات به‌منظور تنظیم بازار طلا)، تنها موردی است که می‌توان میان بانک مرکزی و سایر واردکنندگان تفاوت قائل شد؛ در غیر این صورت، رقابتی نابرابر بین این نهاد و سایر فعالان اقتصادی حاضر در بازار طلا و جواهر به‌وجود می‌آید.

طبق آمار رسمی گمرک جمهوری اسلامی ایران واردات قانونی شمش طلا از سال ۱۳۹۳ تا ۶ ماهه نخست سال ۱۳۹۶ صفر بوده است. جدول ۱ واردات شمش طلا توسط بخش غیردولتی را بین سال‌های ۱۳۹۰ لغایت ۶ ماهه نخست سال ۱۳۹۶ نشان می‌دهد. سؤالی که با مشاهده این آمار به‌وجود می‌آید این است که اخذ مالیات بر ارزش افزوده تا چه میزان بر کاهش واردات شمش طلا اثرگذار بوده است؟ به‌نظر می‌رسد وضع مالیات بر ارزش افزوده روی طلا نمی‌تواند به تنهایی همه تغییرات واردات شمش طلا را در سال‌های گذشته توضیح دهد. کما اینکه همان‌طور که در جدول ۱ نشان داده شده در سه سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲ با وجود مالیات بر ارزش افزوده روی طلا، واردات شمش صفر نبوده است.

۱. نظارت بر معاملات طلا و ارز و ورود و صدور پول رایج ایران و ارز و تنظیم مقررات مربوط به آنها طبق قانون.
۲. انجام معاملات طلا و نقره و نگاهداری و اداره ذخایر ارزی و طلای کشور با رعایت قوانین و مقررات مربوط به آن.

جدول ۱. واردات قطعی شمش طلای تجاری توسط بخش غیردولتی

از سال ۱۳۹۰ لغایت ۶ ماهه نخست سال ۱۳۹۶

سال	وزن (ک.گ)	ارزش ریالی (میلیون ریال)	ارزش دلاری
۱۳۹۰	۱۵۶۸۲	۹۵۴۹۳۵۱	۸۸۱۳۸۳۵۸۸
۱۳۹۱	۲۳	۳۳۰۹۹	۱۳۶۲۵۱۰
۱۳۹۲	۳۴۳۴	۴۲۸۵۱۹۵	۱۷۲۹۷۸۰۰۲
۱۳۹۳	۰	۰	۰
۱۳۹۴	۰	۰	۰
۱۳۹۵	۰	۰	۰
۱۳۹۶	۰	۰	۰
۱۳۹۶	۰	۰	۰

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

برای مثال یکی از مواردی که می‌تواند در کاهش واردات رسمی و افزایش قاچاق شمش طلا به داخل کشور نقش داشته باشد، عدم تمایل برخی از فعالان این صنف به شفاف‌سازی درآمدهای خود است. از آنجا که یکی از اهداف اساسی نظام مالیات بر ارزش افزوده، شفافیت زنجیره عرضه کالا و ارائه خدمات است، در صورتی که جریان معاملات و مبادلات انجام گرفته از طریق اخذ مالیات بر ارزش افزوده شفاف شود، با استناد به آن می‌توان مالیات عملکرد را نیز به صورت دقیق‌تر، شفاف‌تر و عادلانه‌تر اخذ کرد. البته عدم تمایل به شفافیت در همه بخش‌های اقتصادی کم‌وبیش وجود دارد. در واقع مالیات بر ارزش افزوده در صورت اجرای صحیح و قطع نشدن اخذ مالیات بر ارزش افزوده در طول زنجیره عرضه کالاها و ارائه خدمات، یک مالیات از نوع مصرفی به حساب آمده و عمده بار آن بر دوش مصرف‌کننده است. برای مثال در خصوص مالیاتی که یک تولیدکننده یا بنکدار برای خرید شمش پرداخت می‌کند، از آنجا که این کالا نهاده تولید برای وی محسوب می‌شود، در حلقه بعدی زنجیره با مالیات فروش تهاتر شده و با کم‌کسش فرض کردن تابع تقاضای طلا، بار مالی چندانی برای وی نخواهد داشت. اما برای پرداخت مالیات بر ارزش افزوده به نهاد مالیات‌ستان لازم است که تمامی صورتحساب‌های معاملات (تمامی خریده‌ها و فروش‌ها) را در سامانه‌های الکترونیکی سازمان امور مالیاتی ثبت و به صورت شفاف به سازمان امور مالیاتی ارسال کند. بنابراین یکی از عواملی که می‌تواند در کاهش واردات رسمی طلا و افزایش قاچاق مؤثر باشد، عدم تمایل این قشر از طلافروشان به شفافیت معاملات خود است. در بخش بعد که بازیگران صنعت طلا و جایگاه آنها ذکر خواهد شد، سهم هریک از آنها در تمایل به عدم شفافیت و سازوکارهای انگیزشی فعال‌کننده این موضوع به تفصیل اشاره می‌شود.

ب) سکه طلا

از شمش طلا عموماً برای تولید دو دسته کلی از محصولات استفاده می‌شود. دسته اول سکه‌های طلا

هستند که تنها جنبه سرمایه‌ای داشته و طبق قانون منحصراً توسط بانک مرکزی ضرب می‌شوند. این کالا بر خلاف شمش طلا به‌عنوان نهاده تولید به حساب نمی‌آید. از طرف دیگر در مقایسه با سایر مصنوعات طلا، مسکوکات طلا جنبه زینتی و مصرفی ندارند. نوسان کمتر ارزش ذاتی سکه (به دلیل عدم تعلق اجرت به سکه طلا) و نقدشوندگی بالاتر نسبت به سایر کالاهای سرمایه‌ای مانند املاک و مستغلات و ریسک پایین، جذابیت این کالا را به‌منظور پس‌انداز و سرمایه‌گذاری افزایش می‌دهد. بنابراین امکان تبادلات متعدد سکه طلا در طول زمان وجود دارد. در صورت مشمول مالیات شدن سکه طلا، دو حالت می‌تواند رخ دهد.

در حالت اول مالیاتی که فروشنده در هنگام خرید سکه پرداخت کرده است، به‌عنوان اعتبار وی مورد پذیرش سازمان امور مالیاتی قرار گرفته و بنابراین خالص مالیاتی که وی به سازمان پرداخت می‌کند، ۹ درصد شکاف^۱ قیمت خرید و فروش خواهد بود که به دلیل تغییر در قیمت جهانی طلا یا نرخ ارز یا سایر عوامل مؤثر پدید آمده است. اگر افزایش قیمت سکه طلا به دلیل تقاضاهای سوداگران باشد، مالیات بر ارزش افزوده می‌تواند به‌عنوان یک ابزار برای جلوگیری از ایجاد حباب ناشی از این نوع تقاضا در بازار سکه عمل کند. البته لازمه این امر شناسایی معاملات انجام گرفته و شفاف شدن جریان خرید و فروش سکه در بازار طلاست. اما از طرف دیگر این رویکرد می‌تواند باعث افزایش معاملات غیررسمی در زمان افزایش قیمت طلا و کاهش آن در زمان رکود بازار سکه شود.

رویکرد دوم (که در سال‌های ابتدایی اجرای قانون توسط سازمان امور مالیاتی اتخاذ شده بود) اخذ مالیات بر ارزش افزوده در هر معامله صورت گرفته توسط مؤدیان است. در این حالت فروش سکه در هر مرحله، یک معامله در حلقه آخر به حساب آمده و بدین ترتیب اعتبار مالیاتی برای خریدار لحاظ نمی‌شود و در صورتی که خریدار مذکور قصد فروش مجدد سکه را داشته باشد، امکان استرداد مالیات بر ارزش افزوده پرداخت شده در معامله قبلی برای وی وجود ندارد به بیان دیگر فروشنده سکه طلا نمی‌تواند مالیات بر ارزش افزوده‌ای که در حلقه قبل بابت خرید سکه طلا پرداخت کرده است را مسترد کند. این امر باعث اخذ مالیات بر روی مالیات و به‌وجود آمدن «پدیده مالیات آبشاری» خواهد شد.

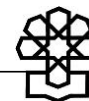
ج) مصنوعات طلا

مصنوعات طلا دومین دسته از محصولات تحصیل شده از شمش طلا هستند. این کالا یک محصول نهایی به حساب آمده و بر خلاف سکه و شمش طلا جنبه مصرفی دارد. با توجه به فرهنگ مردم ایران استفاده از مصنوعات طلا به‌عنوان یک کالای زینتی رواج فراوانی دارد. البته اعتقاد برخی از فعالان صنف طلا بر این است که جنبه سرمایه‌ای مصنوعات طلا در ایران نسبت به کشورهای دیگر پررنگ‌تر است. طبق قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۳۸۷ که در حال حاضر مبنای عمل سازمان امور مالیاتی است، در صورتی که مالیات بر ارزش افزوده در طول فرایند تولید مصنوعات طلا به‌درستی و در تمام حلقه‌ها

اخذ شود، عملاً مصرف‌کننده نهایی مصنوعات طلا، علاوه بر ارزش اصل طلا، بر روی اجرت و سود آن که به نوعی ارزش افزوده زینت ایجاد شده بر روی آن است، مالیات پرداخت خواهد کرد و عمده بار مالیاتی بر دوش مصرف‌کننده خواهد بود.

رویکرد دیگری که در این بین می‌توان اتخاذ کرد، اخذ مالیات تنها از اجرت و سود مصنوعات طلا است. توجیهی که برای این رویکرد وجود دارد این است که در طول زنجیره تولید مصنوعات، اصل طلا تغییری حاصل نکرده و تنها جنبه‌های زینتی به آن اضافه می‌شوند؛ از طرفی این مصنوعات چندین بار در بازار گردش پیدا می‌کنند. در صورت اخذ مالیات بر ارزش افزوده از اصل طلا و اجرت آن در هر کدام از این گردش‌ها (معاملات)، مصرف‌کننده بعد از چند بار تعویض جواهرات خود به اندازه ارزش ذات طلا پرداخت مالیات خواهد داشت؛ زیرا در هر بار خرید مصنوعات زینتی طلا باید مالیات بر ارزش افزوده را به فروشنده پرداخت کند و در صورتی که قصد تعویض طلای قدیمی با طلای زینتی جدید را داشته باشد، امکان بازپس‌گیری مالیات بر ارزش افزوده پرداختی در خرید قبلی را ندارد و مجدداً مکلف است که مالیات بر ارزش افزوده را نسبت به ارزش ذات طلا و اجرت آن پرداخت نماید. شایان توجه است که اگر این فرایند چند مرحله ادامه یابد، احتمال آنکه مالیات بر ارزش افزوده اخذ شده در این معاملات از میزان مشخصی طلا معادل ارزش اصل طلا و یا حتی بیشتر از آن گردد، وجود دارد. این موضوع انگیزه برای عدم شفافیت جریان تولید مصنوعات را افزایش می‌دهد. لذا نهاد مالیات‌ستان نیز قادر به وصول مالیات حقیقی نخواهد بود. طرفداران این روش اعتقاد دارند که با اخذ مالیات بر ارزش افزوده از روی اجرت و سود، مشکلات مذکور تا حد زیادی کاهش پیدا خواهند کرد.

البته سازمان امور مالیاتی در سال‌های گذشته برای برخی معاملات که از نوع اجرتی یا کارمزدی بوده و کارمزد پرداخت شده در برابر اصل ارزش طلا ناچیز می‌باشد، راهکارهایی در نظر گرفته است. در تفاهمنامه‌ای که سازمان امور مالیاتی با صنف طلا در سال ۱۳۹۱ داشته، ۳ نوع فاکتور معاوضه، امانی و خرید و فروش بابت اخذ مالیات در نظر گرفته شده است. بر این اساس برای معامله طلا با پول، تعویض طلای نو با طلای کهنه و همچنین تعویض طلای ساخته شده با طلای دیگر، فاکتورهای متفاوتی طراحی شده است. بدین ترتیب معاملات اجرتی یا کارمزدی بین بنکداران و سازندگان با ارائه صورت‌حساب‌های مورد تأیید سازمان امور مالیاتی بر مبنای دستمزد و یا اجرت تعیین و محاسبه می‌شود؛ اما در سایر معاملات، محاسبه مالیات بر ارزش افزوده بر مبنای ارزش کل طلای معامله شده است. طبق تفاهمنامه مذکور، طلافروشان باید عیار، وزن، قیمت، اجرت ساخت و سود مالیات بر ارزش افزوده طلا را در فاکتور درج کنند. بنا به اعلام سازمان امور مالیاتی این موضوع کمتر رعایت شده است و اکثر قریب به اتفاق فعالان صنف طلا در بحث فاکتور، قانون را رعایت نمی‌کنند. بنابراین به نظر می‌رسد این راهکار سازمان امور مالیاتی به افزایش شفافیت یا وصولی‌های سازمان امور مالیاتی منجر نشده است.

۲-۱. بازیگران صنعت طلا

برای اجرای درست مالیات بر ارزش افزوده باید همه حلقه‌های زنجیره ارزش در کلیه کالاها و خدمات به خوبی شناسایی شده و متناسب با ارزش افزوده ایجاد شده در هر کدام از حلقه‌ها از مؤدیان مالیات بر ارزش افزوده اخذ شود. صنعت طلا نیز از این موضوع مستثنا نیست. به طور کلی اهم بازیگران صنعت طلا و جواهر شامل معدن کاران داخلی، بنکداران، کیفی‌ها و حمل‌کنندگان طلا، تولیدکنندگان، خرده‌فروشان و مصرف‌کنندگان نهایی هستند. در برخی از حلقه‌های تولید در این صنعت تمایل چندانی به شفاف عمل کردن وجود ندارد. از طرفی برخی فعالان این صنف (به خصوص تولیدکنندگان) به دلیل اجرای ضعیف قانون و به خصوص در شرایط رکود، فشار زیادی را متحمل شده‌اند. در ادامه شرح مختصری در خصوص برخی از بازیگران اصلی شمش طلا ارائه می‌شود:

الف) معدن کاران

معدن کاران داخلی طلای خام و یا شمش طلا را که با استفاده از آن مصنوعات طلا تولید می‌شود، استخراج می‌کنند و بنکداران عمده خریدار طلای خام استخراج شده توسط معدن کاران هستند. به دلیل نظارت‌های متعددی که از سوی نهادهای مربوطه نظیر وزارت صنعت و معدن و تجارت بر معادن طلا صورت می‌پذیرد و همچنین به دلیل شناسنامه‌دار بودن معادن طلا، معدن کاران مکلف به انجام تکالیف قانونی از جمله پرداخت مالیات بر ارزش افزوده هستند. حتی اگر حلقه‌های بعدی زنجیره طلا و جواهر به صورت غیررسمی عمل کنند، معدن کاران باید تکالیف مالیاتی خود را رعایت کنند. در این شرایط اگر خریداران شمش طلا دارای قدرت انحصاری باشند، می‌توانند که غیرشفاف عمل کرده و به دلیل فعالیت در بخش غیررسمی، شمش طلا را از معدن کاران خریداری کنند بدون آنکه تکالیف قانونی موجود نظیر پرداخت مالیات بر ارزش افزوده به معدن کاران را انجام داده باشند. در چنین حالتی معدن کاران باید بار مالیاتی ناشی از عدم انجام تعهدات قانونی حلقه‌های بعد را نیز متحمل شوند.

ب) بنکداران

همان‌طور که در بخش پیش اشاره شد، شمش طلا به سه طریق و عمدتاً از طریق بنکداران به عنوان مالک اصلی، وارد چرخه عرضه می‌شود. بنکداران شمش طلا را یا از معدن کاران داخلی خریداری کرده یا از طریق مبادی رسمی گمرکی وارد می‌کنند و یا برخی از آنها از طریق راه‌های غیرقانونی و قاچاق اقدام به واردات شمش طلا می‌کنند. یکی از عوامل تأثیرگذار بر انتخاب مبدأ شمش طلا توسط بنکداران قوانین موجود و نحوه اجرای آنهاست. اگر بنکداران شمش طلای استاندارد را به صورت قانونی وارد کنند و یا شمش طلای دارای شناسه مشخص را از معدن کاران داخلی خریداری کنند، رؤیت زنجیره تولید طلا و جواهر به دلیل شناسنامه‌دار بودن نهاده اصلی آن با احتمال بالا امکانپذیر خواهد بود. اما تاکنون این اتفاق رخ نداده است. در حال حاضر براساس گزارش دستگاه‌های نظارتی بخش عمده‌ای از شمش‌های

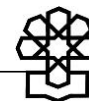
طلای مورد نیاز از طریق مبادی غیررسمی وارد کشور می‌شود و معدود تولید شمش طلای داخلی نیز هرچند در مرحله اول (معدن کاران) شناسایی و مالیات آن اخذ می‌شود، ولی شناسه رهگیری مشخصی ندارد و در مراحل بعدی قابل رهگیری نیست. بدین ترتیب نهاد مالیات‌ستان نمی‌تواند نهاده اصلی محصولات طلا را در طول زنجیره شناسایی کند. از آنجا که اولویت اصلی سازمان امور مالیاتی نیز به دلیل سازوکارهای انگیزشی موجود در آن بیشتر بر وصول مالیات متمرکز است و شفاف‌سازی فعالیت‌های اقتصادی و جریان گردش کالا و خدمات در اولویت‌های بعدی قرار دارد، به دنبال حلقه‌هایی از تولید می‌رود که اخذ مالیات از آنها آسان‌تر باشد.

ج) تولیدکنندگان

پس از تهیه شمش طلا توسط بنکداران و یا سایر عوامل صنعت طلا، شمش در اختیار کارگاه‌های تولیدی قرار می‌گیرد تا جواهرات و مصنوعات طلا تولید شود. در بسیاری از موارد تولیدکننده شمش را از بنکدار عاریه گرفته و سه عملیات ذوب طلا، مخراج‌کاری و آبکاری را در کارگاه‌های خود انجام می‌دهد. این معامله عموماً در چارچوب قرارداد پیمان‌کاری انجام شده و پرداخت بنکدار به تولیدکننده به صورت کارمزدی است. البته در برخی موارد بنکدار خود تولیدکننده نیز می‌باشد. در تمام این مراحل استفاده از شمش طلا به عنوان کالای واسطه‌ای بوده که برای تولید محصولات نهایی استفاده می‌شود. بعد از آماده شدن طلا و جواهر، بنکدار آن را از طریق کیفی‌ها (حمل‌کنندگان و انتقال دهندگان طلا و جواهر از تولیدکنندگان و یا بنکداران به خرده‌فروشان) به خرده‌فروش تحویل می‌دهد.

در چرخه داد و ستد طلا، معدن کاران و تولیدکنندگان سهل‌الوصول‌ترین منبع اخذ مالیات هستند (درحالی که عمده فرار مالیاتی می‌تواند در سایر حلقه‌های زنجیره عرضه طلا و جواهر بروز کند). زیرا این گروه برخلاف اکثر بنکداران، دارای مکان مشخصی برای ارائه خدمات خود بوده و معدن و یا کارگاه‌های تولیدی آنها برای ممیزان مالیاتی قابل شناسایی است. تولیدکننده نیز عمدتاً شمش طلا را از بنکدار قرض گرفته و به صورت کارمزدی محصول خود را تولید می‌کنند. اما از آنجا که سازمان امور مالیاتی به بنکدار دسترسی ندارد، مالیات اصل طلا را نیز از تولیدکننده اخذ می‌کند. از طرفی به دلیل انحصار بنکدار، تولیدکننده نمی‌تواند مالیات را از وی بگیرد و یا مالک اصلی شمش طلا را به نهاد مالیات‌ستان معرفی کند؛ زیرا در این صورت بنکدار به دلیل انحصاری که در فروش دارد، شمش طلای خود را در اختیار این تولیدکننده قرار نخواهد داد. بنابراین تولیدکننده که مهم‌ترین نقش را در تولید مصنوعات دارد و بیشترین سهم را از اشتغال در صنعت طلا و جواهر دارد، بالاترین میزان آسیب را از این فرایند متحمل می‌شود.^۱ اما در این بین برخی از بنکداران به دلیل نداشتن مکان مشخص و شفاف نبودن عملکرد خود عملاً مالیاتی (اعم از مالیات بر ارزش افزوده و مالیات عملکرد) پرداخت نخواهند کرد

۱. بنابر اظهارات صنف طلا و جواهر، کارگاه‌های تولیدی زیادی در سال‌های گذشته تعطیل شده یا نیروی کار خود را کاهش داده‌اند.

و منجر به اخلال در نظام مالیاتی از طریق کاهش شفافیت در زنجیره عرضه طلا و همچنین کاهش درآمدهای مالیاتی می‌شوند. همچنین اگر معدن‌کار نیز بخواهد از خریدار خود مالیات بگیرد، این امکان برای خریدار شمش طلا وجود دارد که شمش طلا را از سایر روش‌ها تهیه کند؛ بنابراین ناچار است محصول خود را بدون محاسبه و اخذ مالیات بر ارزش افزوده به فروش برساند و در صورت مراجعه سازمان امور مالیاتی از محل منابع خود (درآمد فروش حاصل از شمش طلا) مالیات بر ارزش افزوده را پرداخت کند. لذا در این شرایط بار مالیات بر ارزش افزوده به معدن‌دار داخلی تحمیل می‌شود.

د) خرده‌فروش

در این مرحله طلای زینتی تولید شده توسط تولیدکنندگان از طریق بنکدار به خرده‌فروش منتقل می‌شود (برخی از بنکداران طلای زینتی را به صورت امانی در اختیار خرده‌فروش قرار می‌دهند و برخی نیز به وی می‌فروشند و همچنین برخی از تولیدکنندگان نیز به صورت مستقیم با خرده‌فروش در ارتباط هستند). زمانی که محصول نهایی به خرده‌فروش تحویل داده می‌شود، طلا بیشتر از آنکه کارکرد سرمایه‌ای داشته باشد، کارکرد مصرفی خواهد داشت. همان‌طور که پیش از این ذکر شد، از آنجا که در عمده موارد شمش طلا به صورت غیرقانونی و غیرشفاف توسط عده‌ای از بنکداران تهیه می‌شود، خرده‌فروش نیز در زمان خرید مصنوعات طلا، مالیاتی به وی پرداخت نمی‌کند. به بیان دیگر به دلیل عدم شفافیت فعالیت‌های برخی از بنکداران و یا عدم فعالیت رسمی آنان، در بسیاری از موارد از خرده‌فروشان نیز مالیات بر ارزش افزوده‌ای مطالبه نمی‌کنند. همچنین خرده‌فروشان را در ارتباط با مصرف‌کنندگان نهایی به دو دسته متفاوت می‌توان تقسیم کرد. دسته اول خرده‌فروشانی هستند که مالیات را از کل اجزای مصنوعات طلا از مصرف‌کننده اخذ کرده و به دستگاه مالیات‌ستان پرداخت می‌کنند. دسته دوم فروشنده‌گانی هستند که یا مالیاتی از مصرف‌کننده دریافت نکرده و یا در صورت دریافت مالیات آن را به سازمان مالیاتی پرداخت نمی‌کنند. بدیهی است که دسته اول که قانون را رعایت کرده‌اند، فشار اقتصادی بیشتری نسبت به دسته دوم تحمل کرده و به انجام فرار مالیاتی ترغیب می‌شوند. چرخه داد و ستد طلا در شکل ۱ نمایش داده شده است.

شکل ۱. شماتیک بازار طلا در ایران

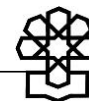
بازار طلا در ایران
عدم شفافیت معاملات طلا، تعطیلی کارگاه‌های تولیدی، واردات طلا به صورت قاچاق و پایین بودن مالیات پرداختی توسط این صنف از جمله چالش‌های این صنعت است.

ه) مصرف‌کنندگان نهایی

بازیگر دیگر صنعت طلا، مصرف‌کنندگان نهایی هستند. مصرف‌کنندگان به دو هدف اقدام به خرید طلا می‌کنند. برخی از مردم طلا و مصنوعات آن را جهت مصرف و عمدتاً به‌عنوان یک زینت خریداری می‌کنند. اما برخی نیز به‌منظور پس‌انداز و سرمایه‌گذاری اقدام به خرید طلا می‌کنند. در نهایت بانک مرکزی به دو منظور شمش طلا را خریداری می‌کند. از آنجا که ذخایر طلا یکی از ارکان پایه پولی است، بانک مرکزی برای تأمین این ذخایر و اجرای یکی از اهداف حاکمیتی خود شمش طلا خریداری می‌کند. هدف دوم نیز استفاده از شمش به‌عنوان نهاده تولید سکه طلاست. بانک مرکزی برای تنظیم قیمت سکه طلا اقدام به خرید و فروش سکه طلا می‌کند که پیش‌تر به آن پرداخته شد.

بنابراین در حال حاضر، سازوکار صنعت طلا به‌گونه‌ای پیش می‌رود که معدن‌کاران، تولیدکنندگان و خرده‌فروشان تابع قانون بیشترین ضرر را متحمل شده و به سمت تعطیلی فعالیت خود پیش می‌روند

و به دلیل آنکه سازوکار انگیزشی مناسبی در قانون و یا نحوه اجرای آن تعبیه نشده است، امکان رصد فعالیت بخش غیررسمی صنعت طلا و جواهر به صورت کامل میسر نیست و لذا بیشترین آسیب را بخش رسمی این صنعت می بینند. در واقع اجرای قانون به گونه ای صورت گرفته است که تصمیم بهینه برای فعالان اقتصادی این حوزه انجام فعالیت به صورت غیرقانونی است. برخی با اختیار خود و برای دوری از شفافیت این شرایط را تشدید می کنند و برخی دیگر نیز به ناچار و برای بقا در این صنعت به این شرایط تن می دهند. نهاد مالیات‌ستان نیز با توجه به عدم شفافیت موجود از دستیابی به وصولی‌های بالقوه ناتوان است و حاکمیت نیز نمی تواند به سه هدف اصلی خود که افزایش درآمد، شفافیت و تقویت تولید داخلی است، دست یابد. بنابراین اصلاح وضع موجود ضروری است.

۲. تجربه کشورهای مختلف

برای دستیابی به یک راه حل بهینه برای بهبود وضعیت موجود، مطالعه تجربه سایر کشورها مفید خواهد بود. به همین منظور در این بخش رفتار کشورهای مختلف دنیا در قبال مالیات بر ارزش افزوده شمش طلا، سکه و طلای زینتی بررسی خواهد شد. براساس این مطالعه به طور کلی سه رفتار را در رابطه با مالیات بر ارزش افزوده طلا می توان مشاهده کرد.

۱. برخی از کشورها با طلا و مصنوعات آن مانند سایر کالاهای مصرفی برخورد کرده و آن را مشمول نرخ استاندارد کرده اند.

۲. تعدادی از کشورها نیز میان دو جنبه سرمایه گذاری و مصرفی طلا تفکیک قائل شده اند. در صورتی که طلا برای سرمایه گذاری خرید و فروش شود، از پرداخت مالیات معاف بوده و در صورتی که به عنوان زینت استفاده شود، همه اجزای آن مشمول پرداخت مالیات خواهد بود. به همین منظور و برای شفاف شدن مصادیق سرمایه گذاری در صنعت طلا، در قوانین برخی از این کشورها مفهومی به نام طلای سرمایه گذاری تعریف شده است. برای مثال اتحادیه اروپا در دستورالعمل خود برای نظام مشترک قانون مالیات بر ارزش افزوده در کشورهای عضو، طلای سرمایه گذاری را شمش و سکه های طلا با عیار مشخص تعریف می کند.^۱ در این دستورالعمل کشورهای عضو اتحادیه اروپا ملزم به معاف یا مشمول نرخ صفر کردن عرضه شمش به بانک های مرکزی^۲ و معاف کردن عرضه و واردات طلای سرمایه گذاری در بین کشورهای عضو هستند. به طور کلی در این دستورالعمل موارد زیر آمده است:

• از آنجا که قوانین استاندارد مالیات بر ارزش افزوده یک مانع برای سرمایه گذاری در بخش طلا

۱. براساس ماده (۳۴۴) دستورالعمل نظام مشترک مالیات بر ارزش افزوده طلای سرمایه گذاری شامل موارد زیر است: الف) طلا به شکل میله یا شمش با وزن پذیرفته شده توسط بازارهای طلا و با خلوص برابر یا بیش از ۹۹۵ هزارم؛ ب) سکه های طلایی که خلوص آنها برابر یا بیش از ۹۰۰ هزارم است و پس از ۱۸۰۰ ضرب شده باشند.

۲. همان، ماده (۱۴۳) و (۱۵۲).

به حساب می‌آیند و به منظور افزایش توان رقابت‌پذیری تولیدات طلا در کشورهای اتحادیه اروپا رویکرد خاصی نسبت به طلای سرمایه‌گذاری در نظر گرفته شده است.^۱

- عرضه طلا با مقاصد سرمایه‌گذاری باید مانند سایر فعالیت‌های مالی معاف از مالیات باشد.^۲
- کشورهای عضو می‌توانند کالاهایی را که طلای سرمایه‌گذاری به‌عنوان نهاده آنها به‌کار می‌رود، مشمول نرخ استاندارد کرده و طلای سرمایه‌گذاری را نیز در مابند محاسبه مالیات به حساب آورند.^۳
- کشورهای عضو باید عرضه و واردات طلای سرمایه‌گذاری، شامل طلای سرمایه‌گذاری با ارائه گواهینامه برای طلای توزیع شده یا غیر توزیع شده یا طلایی که در حساب‌ها معامله می‌شود، وام‌های طلا و سوآپ با حق مالکیت یا ادعای سرمایه‌گذاری طلا و عرضه (در مورد طلای سرمایه‌گذاری با قراردادهای آتی و پیمان‌های آتی) منجر به انتقال حق مالکیت را از مالیات بر ارزش‌افزوده معاف کنند.^۴
- کشورها باید خدمات توسط نمایندگی‌ها را که به نمایندگی و به هزینه شخص دیگری در ارتباط با عرضه طلای سرمایه‌گذاری عمل می‌کند، از مالیات بر ارزش‌افزوده معاف کنند.^۵
- افراد مشمول مالیاتی که طلای سرمایه‌گذاری تولید می‌کنند یا طلا را به طلای سرمایه‌گذاری تبدیل می‌کنند، حق دارند که از عرضه مربوط به سرمایه‌گذاری طلا به شخص مشمول دیگر مالیات اخذ کنند.^۶
- افراد مشمول مالیاتی که در طول فعالیت اقتصادی خود - به‌طور معمول طلا را به سایر مالیات‌دهندگان برای اهداف صنعتی عرضه می‌کنند نیز حق دارند مالیات مربوط به سرمایه‌گذاری طلا را از خریدار اخذ کنند.^۷

• این افراد در صورت اخذ مالیات می‌توانند مالیات پرداخت شده برای نهاده‌های خود که مربوط به تولید یا عرضه بوده را به‌عنوان اعتبار از مالیات دریافت شده کسر کنند. در این صورت خریدار نیز می‌تواند مالیات پرداخت شده برای طلای سرمایه‌گذاری را به‌عنوان اعتبار خود به حساب آورد.^۸

بنابراین بررسی قوانین کشورهای که طلای سرمایه‌گذاری را از پرداخت مالیات بر ارزش‌افزوده معاف کرده‌اند، نشان می‌دهد تمهیدات خاصی برای تولیدکنندگان این کالا اندیشیده شده است. برای مثال در برخی کشورها، تولیدکننده می‌تواند مالیاتی که برای خرید طلای مورد استفاده برای تولید طلای سرمایه‌گذاری پرداخت کرده به‌عنوان اعتبار خود به حساب آورد. بنابراین مشاهده می‌شود هرچند معافیت برای حمایت از سرمایه‌گذاران وضع شده، در عین حال برای تولیدکنندگان نیز راهکارهایی لحاظ شده است.

۱. همان، ماده (۵۲).
 ۲. همان، ماده (۵۲).
 ۳. همان، ماده (۸۲).
 ۴. همان، ماده (۲۴۶).
 ۵. همان، ماده (۲۴۷).
 ۶. همان، ماده (۲۴۸).
 ۷. همان، ماده (۲۴۹).
 ۸. همان، ماده (۲۵۵).

۳. رویکرد سوم مربوط به کشورهایمانند ترکیه است که علاوه بر معافیت شمش طلا، تنها اجرت و سود طلای زینتی را مشمول مالیات بر ارزش افزوده کرده است.

در جدول ۲، قوانین برخی از کشورها و رویکرد آنها در قبال مالیات بر ارزش افزوده انواع محصولات بازار طلا آمده است.

جدول ۲. رویکرد کشورهای منتخب در برابر مالیات بر ارزش افزوده طلا

توضیحات	کشور	رویکرد
طلا، سکه و جواهر و سایر مصنوعات آنها اعم از زینتی و یا سرمایه گذاری مشمول نرخ استاندارد مالیات بر ارزش افزوده می شود.	مالزی	اخذ مالیات با نرخ استاندارد از طلای زینتی و طلای سرمایه گذاری
طلا، سکه و جواهر و سایر مصنوعات آنها اعم از زینتی و یا سرمایه گذاری مشمول نرخ استاندارد مالیات بر ارزش افزوده می شود.	تایوان	
- معافیت واردات و عرضه معاملات طلای استاندارد در بورس طلا - واردات و عرضه طلای غیر استاندارد و محصولات آن در خارج از بورس معاف است. - سنگ معدن طلا معاف از مالیات است.	چین	معافیت طلای سرمایه گذاری و مشمول بودن محصولات پردازش شده به نرخ استاندارد
در متن گزارش به تفصیل بیان شد.	کشورهای عضو اتحادیه اروپا	
عامل تمایز فلزات گرانبها از محصولات آن میزان تفاوت قیمت تعیین شده توسط مرجع به عنوان قیمت متداول نقدی برای فلز گرانبها با قیمت معامله شده آنهاست.	استرالیا	
- عرضه طلای فراوری نشده معاف از مالیات بر ارزش افزوده است. - اخذ مالیات بر ارزش افزوده با نرخ استاندارد از اجرت و سود (اصل ارزش طلا از مالیات بر ارزش افزوده معاف است).	ترکیه	مالیات بر روی سود و اجرت
در این کشور خرید طلای زینتی مشمول نرخ مالیات بر ارزش افزوده با نرخ استاندارد نمی شود. در هند طلای زینتی با نرخ یک درصد (۱٪) مشمول مالیات بر ارزش افزوده می شود.	هند	

البته باید توجه داشت که آنچه ارائه شد یک تقسیم بندی کلی بوده و جزئیات قوانین هر یک از کشورها و مصادیق انواع محصولات در آنها به مقتضای شرایط با یکدیگر متفاوت است. در پیوست جزئیات قوانین برخی از کشورها آمده است.

۳. پیشنهادهای سیاستی

بر اساس وضعیت فعلی بازار طلا در ایران، شرایط خاص کشور از لحاظ فرهنگی و تولید و تجربه سایر کشورها، راهکارهای مختلفی برای اصلاح قانون مالیات بر ارزش افزوده در زمینه طلا ارائه شده است. در این بخش به بررسی این راهکارها و نقاط ضعف و قوت آنها پرداخته شده و در انتها پیشنهاد سیاستی در این زمینه ارائه می شود.

۱-۳. راهکار لایحه مالیات بر ارزش افزوده

در لایحه پیشنهادی مالیات بر ارزش افزوده که توسط دولت به مجلس شورای اسلامی ارائه شده است، سه رویکرد در مورد طلا در پیش گرفته شده است. رویکرد اول در مورد واردات شمش طلا توسط بانک مرکزی است. براساس ماده (۴) لایحه، واردات شمش طلا توسط بانک مرکزی مشمول مالیات نمی‌شود. هدف از وضع این ماده، حمایت از بانک مرکزی در جهت اجرای وظایف حاکمیتی آن بوده است. اما در این رویکرد دو نوع تبعیض دیده می‌شود. تبعیض اول میان تولید داخلی و تولید خارجی است. زیرا در این حالت شمش تولید داخل که به بانک مرکزی فروخته می‌شود، ۳ درصد از مشابه خارجی آن گران‌تر است. این استدلال نیز که شمش‌های تولید داخل استاندارد تولیدات خارجی را ندارند، برای وضع این قانون صحیح نیست. زیرا خریدار شمش بانک مرکزی است و امکان تشخیص کیفیت توسط این نهاد وجود داشته و در صورت استاندارد نبودن شمش، می‌تواند آن را خریداری نکند. تبعیض دوم ناظر به خریدهایی است که بانک مرکزی برای اهداف غیرحاکمیتی خود انجام می‌دهد. براساس متن لایحه، هرگونه واردات شمش توسط بانک مرکزی معاف شده و قید حاکمیتی در آن ذکر نشده است. بدین ترتیب میان بانک مرکزی و سایر خریداران شمش در بازار طلا تبعیض ایجاد شده است.

رویکرد دوم، معافیت انتقال طلا و مسکوکات آن از یا به صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ماده (۴) لایحه است. همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، خرید طلا و مسکوکات آن با دو رویکرد مصرفی و پس‌انداز (سرمایه‌گذاری) صورت می‌گیرد. هدف از وضع این قانون، ایجاد بستری برای تفکیک میان این دو کارکرد طلا بوده است. بدین ترتیب افرادی که با هدف سرمایه‌گذاری اقدام به خرید طلا می‌کنند، این کار را از طریق صندوق‌های سرمایه‌گذاری انجام داده و معاملات آنها در این صندوق معاف از مالیات خواهد بود. این رویکرد هرچند تا حدی می‌تواند به بهبود وضعیت فعلی کمک کند، اما همچنان دارای اشکالاتی است. اولاً معافیت این نوع معاملات خود باعث کاهش شفافیت و عدم شناسایی تمام حلقه‌های زنجیره ارزش در بازار طلا می‌شود. متأسفانه ساختار صندوق‌های سرمایه‌گذاری نیز به‌صورتی است که بستر مناسبی برای استفاده از رانت در آنها فراهم بوده و خود نیاز به شفاف‌سازی دارند؛ مالیات بر ارزش افزوده می‌تواند یکی از ابزارهای ایجاد این شفافیت باشد. ثانیاً با این رویکرد همچنان مشکلاتی که در حلقه تولید مصنوعات و همچنین خرده‌فروشی وجود داشت، باقی خواهد ماند. علت این امر رویکرد سومی است که برای مصنوعات و شمش طلا در ماده (۹) لایحه در پیش گرفته شده است. براساس این ماده طلا و پلاتین، اعم از شمش و مصنوعات، مشمول نرخ ترجیحی ۳ درصد شده‌اند. بدین ترتیب تولیدکنندگان تنها در صورتی که شمش طلا را از طریق صندوق‌های سرمایه‌گذاری تهیه کنند، از پرداخت مالیات معاف خواهند بود. اما از آنجا که بنکداران برای وارد کردن شمش طلا به‌صورت قانونی باید ۳ درصد مالیات پرداخت کنند و برخی از آنها نیز تمایلی به شفافیت عملکرد خود ندارند، عملاً عرضه

شمش از این طریق صورت نخواهد گرفت. در حلقه خرده‌فروشی نیز با توجه به مشمول بودن طلا، مشکلاتی که در بخش دوم به آنها اشاره شد، پابرجا می‌ماند. در مبادلات طلا، معمولاً اجرت و سود ۲۰ تا ۳۰ درصد قیمت تمام شده را تشکیل می‌دهند. دولت نیز با توجه به این موضوع، نرخ ترجیحی ۳ درصد را بر روی کل قیمت طلا پیشنهاد داده است. با توجه به قیمت بالای طلا و مصنوعات آن، به نظر می‌رسد تعیین این نرخ اثر چندانی بر روی رفتار فعالان این صنف نخواهد داشت. بنابراین به نظر می‌رسد که راهکار پیشنهادی در لایحه دولت نمی‌تواند انگیزه‌های لازم در فعالان اقتصادی این حوزه را به نحوی ساماندهی کند که لزوماً در بخش رسمی اقتصاد فعالیت نمایند و همچنان انگیزه‌های لازم برای تداوم فعالیت‌های غیررسمی وجود دارد. لازم به توضیح است که با لحاظ نرخ مالیات بر ارزش افزوده ۳ درصد همچنان ایراد برخی از فعالان صنعت طلا و جواهر مبنی بر آنکه پس از چندین مرتبه داد و ستد طلا، معادل ارزش ذاتی آن مالیات بر ارزش افزوده دریافت شده است، باقی می‌ماند.

۲-۳. معافیت طلای سرمایه‌گذاری

روش دومی که برای اخذ مالیات بر ارزش افزوده از طلا می‌تواند استفاده شود، برگرفته از تجربه برخی از کشورها مانند کشورهای عضو اتحادیه اروپاست. در این حالت می‌توان شمش طلا و سکه‌هایی را که دارای عیاری بالاتر از یک حد مشخص هستند، از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده معاف کرده و از طلای زینتی با نرخ استاندارد مالیات اخذ کرد. بدین ترتیب مالیات در زمان فروش مصنوعات طلا از بنکدار به خرده‌فروش و خرده‌فروش به مصرف‌کننده نهایی اخذ می‌شود. مزیت این روش برداشته شدن بار مالیاتی از روی تولیدکنندگان و کاهش انگیزه بنکداران برای واردات غیرقانونی و شفاف عمل نکردن است. اما ازسوی دیگر به دلیل معاف بودن شمش طلا، امکان شناسایی جریان تولید به‌طور کامل وجود ندارد و همچنان فعالیت بنکداران غیرشفاف باقی خواهد ماند. علاوه بر این از آنجا که رفتار با خرده‌فروشان در این روش مانند وضعیت فعلی است، مشکلاتی که در حال حاضر وجود دارد، همچنان باقی خواهد ماند.

۳-۳. معافیت اصل طلا و اخذ مالیات از اجرت و سود

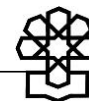
این سناریو که بیشتر توسط فعالان صنف طلا ارائه شده است، علاوه بر معافیت شمش طلا و سکه، بر اخذ مالیات تنها بر روی اجرت و سود طلای زینتی تأکید دارد. بنابر استدلال طرفداران این رویکرد، اصل طلا در طول زنجیره تولید تغییری پیدا نمی‌کند و ارزش افزوده‌ای که ایجاد می‌شود، خود را در اجرت و سود نشان می‌دهد. این افراد همچنین کشور ترکیه را به‌عنوان نمونه موفق استفاده از این روش معرفی می‌کنند. در واقع موقعیتی را که ترکیه در بازار جهانی طلا دارد، نتیجه این رویکرد نسبت به مصنوعات طلا می‌دانند. هرچند این روش مشکلات تولیدکننده را تا حد زیادی رفع کرده و بنکدار و خرده‌فروش

نیز انگیزه کمتری برای تخطی از قانون خواهند داشت، اما همچنان عدم شفافیت مهم‌ترین نهاده محصولات طلا (شمش) مهم‌ترین ایراد آن است.

۳-۴. راهکار مجلس شورای اسلامی

با توجه به نقاط قوت و ضعف راهکارهایی که به آنها اشاره شد، به نظر می‌رسد مشمول نرخ صفر شدن شمش طلا و اخذ مالیات با نرخ استاندارد از سایر اجزای مصنوعات طلا شامل اجرت، سود، حق‌العمل کاری و ... راه‌حل مناسب برای بهبود وضعیت فعلی صنعت طلا باشد. با این روش اولاً بانک مرکزی برای انجام وظایف حاکمیتی خود نیازی به پرداخت مالیات نخواهد داشت. ثانیاً تبعیضی میان این نهاد و سایر فعالان صنف طلا در تهیه شمش طلا وجود نخواهد داشت. ثالثاً تولیدکنندگان دیگر ملزوم به پرداخت مالیات شمش‌سازی که متعلق به آنها نیست نخواهند بود. خرده‌فروشان نیز انگیزه کمتری برای تخطی از قانون خواهند داشت.

اما مشمول نرخ صفر شدن اصل طلا مشروط به برقرار بودن شرایطی است که باعث می‌شود یکی از مهم‌ترین نقاط ضعف راهکارهای قبلی که عدم شفافیت فعالیت‌های اقتصادی در این صنعت بود، تا حد زیادی رفع شود. براساس این سازوکار سازمان امور مالیاتی موظف به ایجاد یک سامانه به نام سامانه مؤدیان موضوع قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان است. در این سامانه خریداران موظف به ثبت فاکتور خرید نهاده‌های خود هستند. از طرفی فروشندگان نیز مانند قبل معاملات فروش خود را ثبت می‌کنند. این سامانه قابلیت بررسی متقابل این معاملات و تشخیص تطبیق یا عدم تطبیق آنها با یکدیگر را دارد. براساس این راهکار، تنها زمانی نهاده اصلی مصنوعات طلا یعنی شمش مشمول نرخ صفر می‌شود که خرید آن در این سامانه ثبت شده و با استفاده از قابلیت بررسی متقابل با فاکتور فروشنده آن تطبیق داده شده و مورد تأیید قرار گرفته باشد. بدین ترتیب این انگیزه در بنکداران و به‌خصوص تولیدکنندگان و خرده‌فروشان به‌وجود خواهد آمد تا معاملات خود را به‌صورت رسمی ثبت کنند. علاوه بر این با توجه به نرخ صفر بودن شمش، امکان استرداد مالیات نهاده‌های تولید برای فروشندگان آن از جمله معدن‌کاران وجود خواهد داشت که این موضوع به نوعی مشوق تولیدات داخلی نیز خواهد بود. در راهکار پیشنهادی مجلس شورای اسلامی الزامات ضروری دیگری شامل تفکیک حساب‌های بانکی شخصی افراد از حساب‌های تجاری آنها (حساب‌های بانکی شغلی)، رصد تراکنش‌های بانکی و ساماندهی سیستم‌های پرداخت کشور نظیر کارت‌خوان‌های بانکی و درگاه‌های پرداخت الکترونیک، لزوم اخذ جریمه به میزان ۹ درصد ارزش اصل طلا از فعالان اقتصادی متخلف این صنف، لغو پروانه فعالیت واحدهای صنفی متخلف و ... وجود دارد که به نظر می‌رسد در صورت استقرار سامانه مؤدیان و همچنین توجه به الزامات اجرایی مذکور از سوی سازمان امور مالیاتی امکان افزایش شفافیت اقتصادی در این صنعت، افزایش میزان درآمدهای مالیاتی و همچنین رفع مشکلات و موانع تولیدکنندگان داخلی و معدن‌داران را فراهم نماید.

صنعت طلا در سال‌های گذشته با چالش‌های فراوانی روبه‌رو بوده است. برخی از این مشکلات برآمده از اجرای نادرست قانون مالیات بر ارزش‌افزوده بوده است که باعث فشار به تولیدکنندگان و خرده‌فروشان شده است که به‌صورت سالم فعالیت می‌کنند. اما بخشی از نابسامانی‌های بازار طلا نیز به عدم تمایل برخی از فعالان این صنف به عملکرد شفاف باز می‌گردد. برای بهبود بخشیدن به وضع موجود به مجموعه‌ای از اصلاحات نیاز است تا حاکمیت به اهداف اصلی خود که شفافیت فعالیت‌های صورت گرفته در این صنعت، حمایت صحیح از تولیدکنندگان داخلی و افزایش درآمدهای مالیاتی وصولی از این صنف می‌باشد، برسد. لایحه مالیات بر ارزش‌افزوده یکی از فرصت‌های اصلاح در این حوزه است. به‌نظر می‌رسد با توجه به تجربه کشورهای مختلف و به‌خصوص کشورهایی با شرایط فرهنگی مشابه ایران مانند ترکیه و اهداف حاکمیتی مورد نظر، وضع نرخ صفر بر اصل طلا راه‌حل مناسبی باشد. البته این امر مشروط بر استقرار سامانه مؤدیان و پایانه‌های فروشگاهی در مهلت مقرر توسط سازمان امور مالیاتی، ساماندهی دستگاه‌های کارت‌خوان بانکی و درگاه‌های پرداخت الکترونیکی، تفکیک حساب‌های شغلی از حساب‌های شخصی و همچنین راه‌اندازی سایر سامانه‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی مرتبط با حوزه طلا به‌وسیله سایر دستگاه‌های اجرایی می‌تواند به نتیجه مطلوب منتهی شود.

پیوست

در این قسمت به بررسی جزئیات قوانین برخی کشورها در رابطه با مالیات بر ارزش افزوده طلا می‌پردازیم. شایان ذکر است که قوانین کشورهای عضو اتحادیه اروپا شباهت فراوانی با یکدیگر دارد، لذا تنها برای چند کشور مانند بلغارستان و اسلوونی قوانین به تفصیل در ذیل می‌آید.

جدول. قوانین برخی از کشورها در رابطه با مالیات بر ارزش افزوده طلا

نام کشور	نرخ استاندارد مالیات در ۲۰۱۷	مشمولیت
چین	٪۱۷	<ul style="list-style-type: none"> - در چین طلا در چند طبقه دسته‌بندی می‌شود که شامل طلا، محصولات طلا و سنگ طلا می‌شود. که طلا به دو زیر دسته طلای استاندارد و طلای غیراستاندارد تقسیم می‌شود. طلا، طلای کار نشده و تراش نخورده همچون میله و شمش طلاست. - طلای استاندارد به میله و شمش طلا با عیار ۹۹۹، ۹۹۵ در وزن‌های ۵۰، ۱۰۰ گرمی، ۱ یا ۳ یا ۱۲،۵ کیلوگرمی اشاره دارد. در بورس طلای شانگهای و بازار آتی شانگهای تنها طلای استاندارد قابل مبادله است. - طلای غیراستاندارد شامل طلایی است که معیارهای طلای استاندارد را برآورده نسازد. محصولات طلا به معنای محصولات طلای نیمه‌تمام یا تمام شده همچون سکه، جواهرات و زیوآلات است. - مبادله طلا و محصولات طلا که طلای غیراستاندارد را در خارج از بورس طلای شانگهای می‌فروشند معاف از مالیات بر ارزش افزوده هستند. - طلای استاندارد و محصولات طلا که در بورس طلای شانگهای فروخته نشود با نرخ ٪۱۷ مشمول مالیات می‌شود. اگر طلای استاندارد در بورس طلای شانگهای یا بازار آتی شانگهای فروخته شود از مالیات بر ارزش افزوده معاف است. - واردات طلا به بازار داخلی چه به صورت استاندارد و چه غیراستاندارد به شرط دارا بودن مجوز واردات، معاف از مالیات بر ارزش افزوده است. - واردات محصولات طلا با نرخ ٪۱۷ مشمول مالیات بر ارزش افزوده می‌باشد. - سنگ معدن طلا معاف از مالیات بر ارزش افزوده می‌باشد
استرالیا	٪۱۰	<ul style="list-style-type: none"> - فلزات گرانبها شامل موارد زیر است: • طلا در قالب سرمایه‌گذاری با خلوص حداقل (۹۹/۵٪) • نقره در قالب سرمایه‌گذاری با خلوص حداقل (۹۹/۹٪)

نام کشور	نرخ استاندارد مالیات در ۲۰۱۷	مشمولیت
		<ul style="list-style-type: none">• پلاتین در قالب سرمایه‌گذاری با خلوص (۹۹٪)- هیچ مقررات خاصی در خصوص سایر فلزات وجود ندارد پس فلزات گرانبه‌های منظور شده در GST باید طلا، نقره یا پلاتین و در قالب سرمایه‌گذاری باشد.- اقلامی مانند جواهرات که از فلزات فوق باشند براساس قانون فلز طلا، نقره یا پلاتین نیستند.- عامل تمایز فلزات گرانبه‌ها از محصولات آن میزان تفاوت قیمت تعیین شده توسط مرجع به‌عنوان قیمت متداول نقدی برای فلز گرانبه‌ها با قیمت معامله شده آنهاست. به‌عنوان مثال سکه‌های خاص یا زیبا که در قیمتی به غیر از قیمت نقدی متداول معامله می‌شوند فلز گرانبه‌ها نیستند.- عرضه فلزات گرانبه‌ها معاف از مالیات است.- مفهوم اصطلاح «در قالب سرمایه‌گذاری» به‌طور خلاصه به فرم‌های زیر اطلاق می‌گردد :• می‌تواند در بازار بین‌المللی شمش و طلا به‌فروش برسد یعنی باید قالب شمش (bar)، صفحه (wafer) یا سکه (coin) باشد؛• دارای نشان یا مشخصه پذیرفته شده برای تشخیص و ضمانت خلوص و کیفیت آن باشد؛• و معمولاً در قیمت مشخص شده توسط مرجع مربوطه قیمت نقدی فلزات معامله شود.- در زمان واردات فلزات گرانبه‌ها مشمول ارزیابی و پرداخت GST نیستند.
آلبانی	٪۲۰	<ul style="list-style-type: none">- طلای پردازش شده مشمول مالیات با نرخ استاندارد است.- معاملات شامل مذاکره (negotiation) ارز، اسکناس یا سکه که به‌عنوان پول رایج (legal tender) استفاده می‌شوند به‌استثنای سکه و اسکناس برای کلکسیون، که به‌معنی سکه‌های طلا، نقره یا دیگر سکه‌های فلزی و یا اسکناس‌هایی است که به‌طور معمول به‌عنوان پول رایج استفاده نمی‌شود و یا سکه‌هایی که به علاقمندان به مسکوک‌شناسی ارائه می‌شود معاف هستند.- واردات طلا که توسط بانک مرکزی آلبانی انجام می‌شود معاف است.- عرضه طلا به بانک مرکزی آلبانی مشمول نرخ صفر است.
ارمنستان	٪۲۰	<ul style="list-style-type: none">- خرید، فروش و فروش مجدد فلزات گرانبه‌ها، باز کردن حساب‌ها براساس آنها و معاملات انجام شده توسط آنها معاف هستند.- سکه‌ها و طلای بانکی، از مالیات بر ارزش‌افزوده معاف نیست.
آذربایجان	٪۱۸	<ul style="list-style-type: none">- واردات دارایی‌های طلا و ارز که به بانک مرکزی جمهوری آذربایجان سپرده شود از مالیات بر ارزش‌افزوده معاف است.- تحویل طلا و دیگر دارایی‌ها (valuables) به بانک مرکزی جمهوری آذربایجان مشمول نرخ صفر است

مشمولیت	نرخ استاندارد مالیات در ۲۰۱۷	نام کشور
شمش‌ها و میله‌های کوچک فلزات گرانبها وارد شده توسط بانک برای انجام عملیات بانکی و سازمان‌های دیگر برای تحقق درآمد خود به بانک‌ها از مالیات بر ارزش‌افزوده معاف است.	٪۲۰	بلاروس
<p>– عرضه طلا به بانک مرکزی بلغارستان مشمول نرخ صفر است (این موضوع جدا از معافیت طلای سرمایه‌گذاری در این کشور (به‌عنوان عضو اتحادیه اروپا) می‌باشد.</p> <p>– واردات طلا توسط بانک ملی بلغارستان و واردات طلای سرمایه‌گذاری معاف از مالیات می‌باشد.</p> <p>– در مورد عرضه طلای سرمایه‌گذاری موارد زیر در ماده (۱۶۰) قانون این کشور آمده است:</p> <p>۱. عرضه طلای سرمایه‌گذاری، شامل طلای سرمایه‌گذاری با ارائه گواهی‌نامه برای طلای توزیع شده یا غیرتوزیع شده، طلائی که در حساب‌ها معامله می‌شود، وام‌های طلا و سوآپ، با حق مالکیت یا ادعای سرمایه‌گذاری طلا، عرضه (در مورد طلا سرمایه‌گذاری با قراردادهای آتی و پیمان‌های آتی) منجر به انتقال حق مالکیت یا ادعای سرمایه‌گذاری طلا از مالیات بر ارزش‌افزوده معاف هستند.</p> <p>۲. خدمات توسط نمایندگی‌ها، که به نمایندگی و به هزینه شخص دیگری در ارتباط با عرضه طلا سرمایه‌گذاری عمل می‌کند.</p> <p>– افراد مشمول مالیاتی که طلای سرمایه‌گذاری را تولید می‌کنند یا طلا را به شکل طلای سرمایه‌گذاری پردازش می‌کنند و همچنین افراد مشمول مالیاتی که معمولاً طلا را برای مقاصد صنعتی عرضه می‌کنند، می‌توانند مالیات عرضه تحت مورد ۱ را از خریدار دریافت کنند (علی‌رغم معافیت آن).</p> <p>– اشخاص مشمول مالیاتی که خدمات واسطه‌گری را در رابطه با عرضه طلای سرمایه‌گذاری انجام می‌دهند و مالیات عرضه وضع شده باشد، می‌توانند مالیات مربوط به خدمات مورد اشاره به مورد ۲ را دریافت کنند. البته برای این امر دو شرط زیر باید برقرار باشد:</p> <p>– دریافت‌کننده مؤدی مالیاتی باشد.</p> <p>– در صورت حسابی مربوط به عرضه طلای سرمایه‌گذاری اخذ مالیات از دریافت‌کننده ثبت شده باشد.</p> <p>– براساس ماده (۱۶۱) قانون این کشور، در دو مورد مسئولیت پرداخت مالیات به سازمان مالیاتی باید توسط دریافت‌کننده صورت پذیرد:</p> <ul style="list-style-type: none"> • عرضه مواد متشکل از طلا یا محصولات نیمه‌تمام با خلوص ۳۵۲ هزارم یا بیشتر • از اختیار داده شده توسط قانون برای اخذ مالیات برای عرضه طلای سرمایه‌گذاری استفاده شده و در صورت حساب صادر شده توسط ارائه‌دهنده، نشان داده شده است که مالیات توسط دریافت‌کننده مورد تعهد واقع شده است. <p>– صرفنظر از اینکه عرضه بعدی مربوط به طلا سرمایه‌گذاری، معاف شده باشد یا خیر، مالیات بر ارزش‌افزوده نهاده‌های افراد ثبت‌نام شده در موارد زیر به‌عنوان اعتبار مالیاتی به حساب خواهد آمد:</p>	٪۲۰	بلغارستان

نام کشور	نرخ استاندارد مالیات در ۲۰۱۷	مشمولیت
		<p>۱. مالیاتی که براساس ماده (۱۶۱) خریدار ملزم به پرداخت آن شده باشد.</p> <p>۲. عرضه‌ای که به مقصد رسیده است، خرید از درون اتحادیه اروپا یا واردات طلا مجزای از طلا سرمایه‌گذاری که بعد از پردازش توسط فرد یا به هزینه وی، به طلای سرمایه‌گذاری تبدیل شده باشد؛</p> <p>۳. خدمات دریافتی که منجر به تغییر شکل، وزن یا خلوص طلا، از جمله طلا سرمایه‌گذاری گردد.</p> <p>(۲) صرفنظر از اینکه عرضه بعدی مربوط به طلا سرمایه‌گذاری، معاف باشد، مؤدیانی که طلا سرمایه‌گذاری تولید می‌کنند یا فرایند تبدیل طلا به طلای سرمایه‌گذاری را انجام می‌دهند، باید حق کسر اعتبار مالیاتی مربوط به تحویل، خرید از اتحادیه اروپا یا واردات به قلمرو کشور را درخصوص کالا یا خدمات مربوط به تولید یا پردازش طلا داشته باشند.</p>
استونی	٪۲۰	<p>– عرضه طلا به بانک مرکزی مشمول نرخ صفر است.</p> <p>– طلا سرمایه‌گذاری، خدمات مربوط به انتقال طلا سرمایه‌گذاری یا اجازه ورود در قرارداد انتقال مکاتبه‌ای یا خدمات مربوط به عرضه آن که توسط نماینده‌ای که به نام و برای حساب شخص دیگری عمل می‌کند، ارائه می‌شود، از پرداخت مالیات بر ارزش‌افزوده معاف است.</p> <p>– واردات طلا توسط بانک مرکزی از پرداخت مالیات معاف است.</p> <p>– افراد مشمول مالیاتی که طلا سرمایه‌گذاری معاف از مالیات بر ارزش‌افزوده را عرضه می‌کنند، حق کسر موارد زیر را دارند:</p> <p>۱. مالیات بر ارزش‌افزوده ورودی پس از خرید طلا سرمایه‌گذاری شده از یک شخص مالیاتی که از حق ذکر شده در بند ۱۶ (۳) ۴ این قانون استفاده کرده است؛</p> <p>۲. مالیات بر ارزش‌افزوده ورودی که روی طلایی به‌غیر از طلا سرمایه‌گذاری پرداخت شده و با این شرط که پس از آن طلا را به طلای سرمایه‌گذاری تبدیل کنند؛</p> <p>۳. مالیات بر ارزش‌افزوده ورودی که پس از دریافت خدمات مربوط به تغییر شکل، وزن یا خلوص طلا پرداخت شود.</p> <p>– افراد ثبت‌نام شده‌ای که طلا سرمایه‌گذاری را به فروش می‌رسانند، باید سوابق مربوط به تمام معاملات مربوط به طلا سرمایه‌گذاری و تمام خریداران طلا سرمایه‌گذاری را حفظ و اسناد مربوط به هر معامله را به مدت پنج سال از تاریخ معامله حفظ کنند.</p>
فنلاند	٪۲۴	<p>– طلا سرمایه‌گذاری از مالیات بر ارزش‌افزوده معاف است.</p> <p>– رویکردهایی مشابه سایر کشورهای اتحادیه اروپا (در مورد بلغارستان به تفصیل توضیح داده شد) برای پذیرش اعتبار تولیدکنندگان طلای سرمایه‌گذاری در نظر گرفته شده است.</p> <p>– عرضه طلا به بانک مرکزی مشمول نرخ صفر است.</p> <p>– واردات طلا از مالیات بر ارزش‌افزوده معاف است.</p>

نام کشور	نرخ استاندارد مالیات در ۲۰۱۷	مشمولیت
گرجستان	٪۱۸	- واردات طلا توسط بانک مرکزی معاف است. - عرضه طلا به بانک مرکزی باید با نرخ صفر مشمول مالیات باشد.
اندونزی	٪۱۰	- ٪۲۰ قیمت فروش تحویل جواهرات طلا شامل خدمات ارائه شده مرکز تولید مربوط به جواهرات طلا به‌عنوان مأخذ محاسبه مالیات به حساب می‌آید. - سنگ معدنی طلا، سنگ معدنی نقره و شمش طلا از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده معاف هستند. - تحویل آند برای فرایند پردازش شمش طلا نیز به‌عنوان نهاده تولید از پرداخت مالیات معاف است.
ایتالیا	٪۲۲	- عرضه طلا در شکل شمش، قالب ریخته‌گری، میله، قطعات و گرانول از پرداخت مالیات معاف است.
قزاقستان	٪۱۲	- فروش طلا سرمایه‌گذاری از طریق حساب‌های فلزاتی که براساس رویه قوانین جمهوری قزاقستان ایجاد شده است به مرکز معاملات نقدی و سپرده‌های دارایی‌های بانک مرکزی جمهوری قزاقستان و (یا) با بانک‌های ثانویه از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده معاف است.
کنیا	٪۱۶	- هیچ اشاره‌ای به طلا، فلزات گرانبها، سنگ‌های گرانبها، عرضه طلا به بانک و بانک مرکزی، شمش، جواهرات و ... نشده است.
کره	٪۱۰	- در قانون مالیات بر ارزش افزوده کره هیچ اشاره‌ای به طلا، فلزات گرانبها، سنگ‌های گرانبها، عرضه طلا به بانک و بانک مرکزی، شمش، جواهرات و ... نشده است.
مقدونیه	٪۱۸	- عرضه طلا و سایر فلزات گرانبها به بانک‌های مرکزی مشمول نرخ صفر است.
مغولستان	٪۱۰	- فروش طلا از مالیات بر ارزش افزوده معاف است.
نروژ	٪۲۵	- در رابطه با قرارداد پالایش فلزات گرانبها به‌علاوه هر نوع فلز آلومینیم، مالیات بر ارزش افزوده فقط باید بر انجام کار-شامل سود- محاسبه شود. در خصوص جواهرات، به شرطی که مشتری همان فلز ارائه شده را دریافت کند. در موارد دیگر، کافی است که مشتری مقدار متناظر از همان نوع فلز در حال پردازش را دریافت کند.
اسلوونی	٪۲۲	- عرضه طلا به بانک مرکزی اسلوونی معاف از مالیات بر ارزش افزوده است. - واردات طلا و دیگر فلزات گرانبها، اسکناس‌های بانکی و سکه توسط بانک مرکزی اسلوونی معاف است. - عرضه، خرید از درون اتحادیه اروپا و واردات طلا سرمایه‌گذاری، از جمله طلا سرمایه‌گذاری شده با ارائه گواهی‌نامه‌های اختصاصی یا غیراختصاصی طلا یا معامله شده در حساب‌های طلا و ضمانت، به‌ویژه، سوآپ و وام‌های طلا، شامل حق مالکیت و یا ادعا در رابطه با سرمایه‌گذاری طلا و همچنین معاملات مربوط به طلا سرمایه‌گذاری شامل معاملات آتی و پیمان‌های آتی که منجر به انتقال حق مالکیت یا ادعای مربوط به سرمایه‌گذاری طلا می‌شود، معاف است. - خدمات نمایندگی که به نام و به نمایندگی از شخص دیگری فعالیت می‌کنند، زمانی که آنها در عرضه سرمایه‌گذاری طلا برای موکل خود مشارکت

نام کشور	نرخ استاندارد مالیات در ۲۰۱۷	مشمولیت
		<p>می‌کنند، نیز از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده معاف هستند.</p> <p>– افراد مشمول مالیاتی که طلای سرمایه‌گذاری تولید می‌کنند یا طلا را به طلای سرمایه‌گذاری تبدیل می‌کنند، حق دارند که از عرضه مربوط به سرمایه‌گذاری طلا به شخص مشمول دیگر مالیات اخذ کنند. این افراد در صورت اخذ مالیات می‌توانند مالیات پرداخت شده برای نهاده‌های خود که مربوط به تولید یا نقل و انتقال بوده را به‌عنوان اعتبار از مالیات پرداخت شده کسر کنند. در این صورت خریدار نیز می‌تواند مالیات پرداخت شده برای طلای سرمایه‌گذاری را به‌عنوان اعتبار خود به حساب آورد.</p> <p>– افرادی مشمول مالیاتی که در طول فعالیت اقتصادی خود- به‌طور معمول طلا را به سایر مالیات‌دهندگان برای اهداف صنعتی عرضه می‌کنند نیز حق دارند مالیات مربوط به سرمایه‌گذاری طلا را از خریدار اخذ کنند.</p> <p>– در مواردی که عرضه‌کننده از حق انتخاب مالیات‌ستانی استفاده کرده باشد، عرضه‌کننده خدمات مربوط به عرضه طلای سرمایه‌گذاری نیز مجاز به انتخاب مالیات‌ستانی است.</p> <p>– مؤدیان در صورتی می‌توانند از حق خود برای اخذ مالیات بر روی طلای سرمایه‌گذاری استفاده کنند که پیش از آن سازمان امور مالیاتی را از این امر آگاه کرده باشند.</p> <p>– مقررات مفصلی برای اجرای این ماده باید توسط وزیر مسئول امور مالی تعیین شود.</p> <p>– در حالتی که عرضه طلای سرمایه‌گذاری معاف از مالیات است، عرضه‌کننده می‌تواند در موارد زیر مالیات پرداخت شده را به‌عنوان اعتبار خود به حساب آورد:</p> <p>۱. مالیاتی که برای تهیه یا واردات طلائی غیر از طلا سرمایه‌گذاری که متعاقباً توسط مؤدی یا از طرف مؤدی به طلای سرمایه‌گذاری تبدیل می‌شود، پرداخت شده، به‌عنوان اعتبار محسوب می‌شود.</p> <p>۲. در رابطه با خدماتی که به او تحویل داده می‌شود شامل تغییر شکل، وزن یا خلوص طلا از جمله سرمایه‌گذاری طلا است.</p> <p>– معامله‌گران مالیاتی در طلا سرمایه‌گذاری باید تعهدات ویژه‌ای برای نگهدار اسناد بدهند. این افراد با پرداخت مالیات باید حساب‌های معاملات طلای سرمایه‌گذاری را نگهداری کنند و اسناد را حداقل ۱۰ سال پس از پایان سال که اسناد مربوطه را در آن ثبت می‌کنند نگهداری نمایند.</p>
آفریقای جنوبی	٪۱۴	<p>– «فلزات گرانبها» به معنی طلا، نقره، پلاتین، ایریدیم و هر فلز دیگر از گروه پلاتین است.</p> <p>– عرضه طلا به شکل میله‌ها، سکه‌های نانوشتنه، شمش‌ها، نشان‌ها، مفتول، صفحه، گرانول یا به‌صورت محلول که هیچ‌گونه فراوری تولیدی به‌غیر از پالایش روی آن صورت نگرفته است، به بانک مرکزی آفریقای جنوبی، شرکت ضرب سکه آفریقای جنوبی (اختصاصی) و هر بانک ثبت شده تحت قانون بانکداری این کشور و ساخت و تولید این محصولات مشمول نرخ صفر است.</p>

نام کشور	نرخ استاندارد مالیات در ۲۰۱۷	مشمولیت
		<ul style="list-style-type: none"> - کالاهایی که سکه‌های طلای عرضه شده به حساب می‌آیند و توسط بانک مرکزی در جمهوری آفریقای جنوبی منتشر شده است یا در چرخه اقتصاد باشد، مشمول نرخ صفر هستند. - محصولاتی که سکه‌های طلای وارداتی از بوتسوانا، لسوتو، نامیبیا یا سوازیلند یا از مسیر آنها به حساب می‌آیند و توسط بانک مرکزی در آفریقای جنوبی منتشر شده است یا در چرخه اقتصاد باشد از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده معاف هستند.
سوئیس	٪۸	<ul style="list-style-type: none"> - شورای فدرال می‌تواند مقرراتی را برای گذار از قانون مربوط به مالیات‌ستانی از گردش مالی (turnover) واردات سکه‌های طلا و طلای خالص صادر کند. - موارد زیر مشمول نرخ صفر است: <ul style="list-style-type: none"> الف) سکه‌های طلا که توسط دولت ضرب شده است با عوارض گمرکی به شماره ۷۱۱۸،۹۰۱۰ و ۹۷۰۵،۰۰۰۰ ب) طلا برای مقاصد سرمایه‌گذاری با حداقل عیار ۹۹۵ هزارم به شکل: <ol style="list-style-type: none"> ۱. میله‌های رول با علامت عیار و تمبر شناخته شده متخصص سنجش ذوب ۲. میله‌های پرس شده با علامت عیار و تمبر شناخته شده سنجش ذوب یا علامت مسئولیت ثبت شده در سوئیس؛ ۳. طلا به شکل گرانول با حداقل عیار ۹۹۵ هزارم که بسته‌بندی و مهر و موم شده توسط متخصص سنجش ذوب؛ ج) طلای پردازش نشده یا نیمه‌تمام که قبلاً برای پالایش برای بهبود عیار یا بازیابی انتخاب شده است؛ د) طلا در قالب برش و تراشه. آلیاژهای با دو یا چند درصد وزن طلا و اگر پلاتین در آن وجود داشته باشد، با طلای بیشتر از پلاتین، مفهوم طلای ذکر شده در بخش‌های ج و د پاراگراف است. سکه طلا از پرداخت مالیات معاف است.
تایوان	٪۵	<ul style="list-style-type: none"> - در این کشور طلا مشمول مالیات بر ارزش افزوده با نرخ استاندارد می‌شود و همچنین تفاوتی میان طلای زینتی و طلای سرمایه‌گذاری وجود ندارد و کلیه انواع طلا و جواهر مشمول مالیات بر ارزش افزوده می‌شود.
مالزی	٪۶	<ul style="list-style-type: none"> - در این کشور طلا مشمول مالیات بر ارزش افزوده با نرخ استاندارد می‌شود و همچنین تفاوتی میان طلای زینتی و طلای سرمایه‌گذاری وجود ندارد و کلیه انواع طلا و جواهر مشمول مالیات بر ارزش افزوده می‌شود.
تایلند	٪۷	<ul style="list-style-type: none"> - مؤدیانی که اقدام به عرضه یا واردات سنگ‌های گرانبها (الماس، زمرد، گارنت و ... این سنگ‌ها شامل طلا و پلاتین نمی‌شود) می‌کنند، مادامی که این سنگ‌ها تبدیل به جواهرات و کالای مصرفی نشده‌اند، در صورتی که شرایط زیر را داشته باشند، از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده معاف هستند:

نام کشور	نرخ استاندارد مالیات در ۲۰۱۷	مشمولیت
		۱. عضو انجمن فروشندگان جواهر تایلند باشند. ۲. فعالیت اقتصادی آنها صادقانه و ثابت باشد. ۳. مؤدی شرکت خود را در سازمان امور مالیاتی ثبت کرده باشد. - عرضه و واردات طلا، طلای سفید، پلاتین و پالادیم که فراوری نشده است، توسط مؤدیان، در صورت احراز شرایط زیر از پرداخت مالیات معاف است: ۱. مؤدی خود را در سازمان امور مالیاتی ثبت کرده باشد. ۲. طلای عرضه شده باید فراوری نشده و با خلوص بیش از ۹۶/۵ درصد باشد. ۳. مؤدی باید سند معتبر برای اثبات واردکننده طلا بودن را داشته باشد. عرضه‌کنندگان نیز باید عضو یکی از انجمن‌های فروشندگان طلا و جواهر باشند.
ترینیداد و توباگو	۱۲/۵٪	- هیچ اشاره‌ای به طلا، فلزات گرانبها، سنگ‌های گرانبها، عرضه طلا به بانک و بانک مرکزی، شمش، جواهرات و ... نشده است.
اوگاندا	۱۸٪	- عرضه فلزات گرانبها و سایر اسباب گرانبها به بانک مرکزی اوگاندا از سوی خزانه دولت معاف از مالیات بر ارزش افزوده است.
ویتنام	۱۰٪	- واردات طلا به شکل میله یا صفحات نازک طلا(فویل) که هنوز به کالاهای هنری نفیس، جواهرات و سایر محصولات پردازش نشده باشد، معاف از مالیات است. - برای فعالیت‌های تجاری طلا، نقره و سنگ‌های گرانبها، روش محاسبه پایه مالیاتی به‌طور مستقیم روی ارزش افزوده اعمال می‌گردد. در مواردی که ارزش افزوده ناشی از تجارت طلا، نقره و سنگ‌های قیمتی در دوره‌ای منفی باشد، می‌تواند با ارزش افزوده مثبت چنین فعالیت‌هایی در دوره مشابه تهاتر گردد. هر تراز منفی باقیمانده‌ای می‌تواند در دوره متعاقب در همان سال تقویمی منظور گردد اما نمی‌تواند به سال بعد محول شود.
زامبیا	۱۶٪	- عرضه طلا به شکل شمش به بانک مرکزی معاف از مالیات است.
زیمبابوه	۱۵٪	- تعریف فلزات گرانبها: معنای طلا، نقره، پلاتین، ایریدیم و سایر فلزات از گروه پلاتین و هر فلز دیگری که وزیر، بعد از مشورت با مسئول وزارت معدن، ممکن است اظهار کند که فلز گرانبها برای مقاصد این قانون است. - عرضه به بانک مرکزی یا هر بانکی که تحت قانون بانکداری ثبت شده باشد که این عرضه می‌تواند عرضه طلا به شکل میله، سکه‌های نوشته نشده، شمش، نشان‌ها، مفتول، صفحه، گرده یا محلول که هیچ‌گونه فراوری تولیدی به‌غیر از پالایش آن نداشته است یا ساخت و تولید چنین میله‌ها، سکه‌های نانوشته، شمش، نشان‌ها، مفتول، صفحه، گرانول یا محلول مشمول نرخ صفر است. - سکه‌های طلای عرضه شده توسط بانک مرکزی زیمبابوه که به موجب مقررات بخش ۵ قانون بانک مرکزی زیمبابوه منتشر شده است یا در جریان باشد، مشمول نرخ صفر است.

منابع و مأخذ

۱. مجموعه قوانین کشورهای مختلف.
۲. مروری بر مالیات بر ارزش افزوده در کشورهای منتخب، معاونت پژوهش برنامه‌ریزی و امور بین‌الملل دفتر پژوهش و برنامه‌ریزی سازمان امور مالیاتی، ۱۳۹۴.
3. <https://www.bullionstar.com/blogs/koos-jansen/the-value-added-tax-system-in-chinas-domestic-gold-market/>
4. Ey, "Worldwide VAT, GST and Sales Tax Guide", 2017.
5. EUPOROS, "Vat on Gold Silver in Switzerland and EU", 2014. Retrieved from www.euporos.ch
6. Federal law concerning value added tax for Switzerland.
7. Nexia SAB&T, African Tax Guide 2014/2015, 2014.
8. PwC Taiwan, , Introduction To Taiwan Tax Rules, Taiwan Pocket Tax Book 2016, 2016.
9. COUNCIL DIRECTIVE 2006/112/EC of 28 November 2006, On the common system of value added tax, 2006.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۷۳۱۴

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: مالیات بر ارزش افزوده طلا: آسیب‌شناسی وضعیت موجود و راهکارهای پیشنهادی

نام دفتر: مطالعات مالیه عمومی و توسعه مدیریت (گروه مالیه عمومی)

تهیه و تدوین کنندگان: عبدالرضا ارسطو، سینا ضیائی

ناظران علمی: سیدمحمدهادی سبحانیان، داریوش ابوحمزه، سیدعلی روحانی

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۹/۲۵